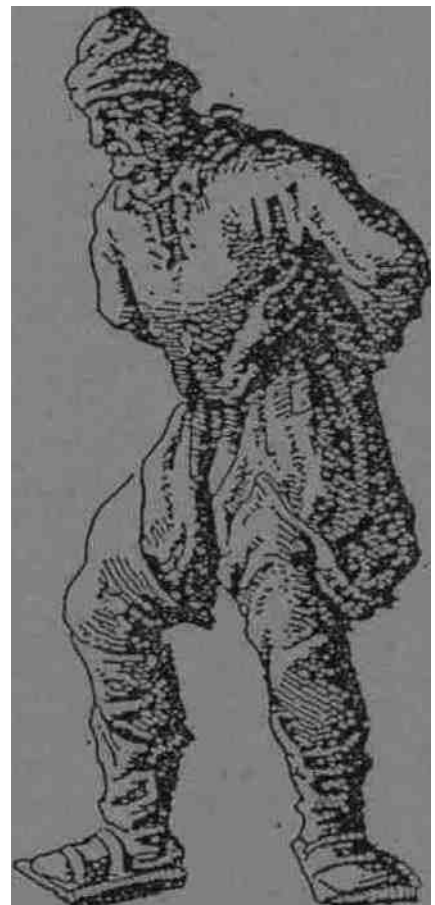

"De Proostkoerier"

Een uitgave van de
Historische Vereniging "De Proosdylanden"

VAN HET BESTUUR

VERONTSCHULDIGING

Door een samenloop van omstandigheden en door menselijk falen is tot onze grote spijt een aantal leden verstoken gebleven van de laatste "PROOSTKOERIER". Ook hebben die leden geen uitnodiging ontvangen voor de in juli 1990 gehouden algemene ledenvergadering.

Voor deze onverkwikkelijke gang van zaken bieden wij onze welgemeende verontschuldigingen aan.

In deze editie van ons blad is een verslag van genoemde algemene ledenvergadering opgenomen. Over de in die vergadering behandelde onderwerpen kan, indien dit door de dan aanwezige leden wordt gewenst, in de eerstvolgende ledenvergadering opnieuw worden gediscussieerd.

VINKEVEEN EN DE TWEEDE WERELDOORLOG.

Ons verenigingslid, de heer Adriaan Turkenburg te Maarssen, heeft in een drietal artikelen een aantal facetten van hetgeen in Vinkeveen is voorgevallen in de Tweede Wereldoorlog te boek gesteld. Het eerste artikel, genaamd "De oorlogstijd", is als bijlage bij deze editie van ons verenigingsblad gevoegd. In de betreffende artikelen wordt een stuk recente historie uit De Ronde Venen wordt vastgelegd. Het is naar het oordeel van het bestuur verantwoord om een halve eeuw na het uitbreken van de oorlog tot publicatie daarvan over te gaan.

Het zal evenwel duidelijk zijn, dat noch de redactie van de Proostkoerier noch het bestuur van de Historische Vereniging "De Proosdijlanden" verantwoordelijkheid dragen voor de inhoud van de artikelen. Slechts de heer Turkenburg kan omtrent deze artikelen worden aangesproken.

Ten behoeve van de leden, die de artikelen afzonderlijk wensen te bewaren (en dat zullen er vele zijn) wordt bij het verschijnen van het derde artikel een omslag beschikbaar gesteld.

In nauw overleg met de heer Turkenburg beraden wij ons momenteel over de wijze van waarop en de vorm waarin na het verschijnen van de gehele reeks artikelen dit stuk plaatselijke historie aan niet-leden verkrijgbaar zal worden gesteld.

Aanvulling van en kritiek op de inhoud van de artikelen-reeks worden gaarne zo mogelijk schriftelijk ingewacht bij :

A.C. Turkenburg
Spechtenkamp 170
3607 KJ Maarssen

HET BESTUUR.

Bij deze editie van de Proostkoerier is een uitnodiging gevoegd voor een bijeenkomst op 30 oktober a.s. in Vinkeveen, alwaar Mr. P.W.G. Forsthovel zal spreken over De Tiende Penning. Er wordt een grote opkomst verwacht.

Verder heeft het Bestuur de volgende plannen:

- november, Wllnis voordracht over Forten en Fortificaties, o.a. in onze regio
- januari. De Hoef dia-avond over De Hoef
- februari, Mijdrecht Voordracht over de eerste bewoning van de Ronde Venen
- maart. Mijdrecht oude films over Mijdrecht en Wilnis (heeft iemand ook iets over Vinkeveen??)
- april/mei Vinkeveen De geschiedenis van Vinkeveen met dia's.

De preciesze data en de tijden, alsook de namen van de sprekers, zult U steeds zo tijdig mogelijk vernemen. Wijzigingen in het programma moeten wij ons voorbehouden.

Suggesties voor latere activiteiten blijven steeds welkom.

- 0 -

PROVINCIAAL OVERLEG

De vorige maal schreven wij dat het overleg met en tussen de in de provincie Utrecht gevestigde historische- en aanverwante verenigingen, sedert oktober 1989 stagneerde. Inmiddels is de zaak, na een tussentijdse rapportering, weer op gang gekomen.

Op 3 september is in het zeer fraaie gemeentehuis van Woerden opnieuw vergaderd over mogelijke toekomstige samenwerking met hulp van de Provincie.

Er waren ditmaal 15 verenigingen vertegenwoordigd van de ca. 50 historische verenigingen en instellingen die de Provincie Utrecht telt. Deze betrekkelijk geringe opkomst was mogelijk een gevolg van het feit dat de bijeenkomst van 3 september al op 15 mei werd aangekondigd en dat er geen herinnering meer is verschenen.

De burgemeester van Woerden, drs. H.A.van Zwieten, zelf duidelijk historisch geïnteresseerd, opende de bijeenkomst met één toepasselijke speech en droeg vervolgens de leiding over aan drs.P.C.B. Maarschalkerweerd, die als voorzitter optrad en zich op bekwame wijze van deze taak kweet.

By de bespreking van bovenbedoelde rapportering, werd door onze vertegenwoordigers gevraagd waarom men voor de toekomstige samenwerking de Stichtingsvorm had gekozen in plaats van de meer democratische constructie van een overkoepelende vereniging of genootschap. Er is een aantal praktische voordelen van de stichtingsvorm opgesomd en er werd de verzekering gegeven dat de aangesloten verenigingen jaarlijks inspraak zullen krijgen in de Bestuurssamenstelling. Verder zullen er concept-statuten worden gemaakt die ter goedkeuring aan de verenigingen zullen worden voorgelegd.

Het is de bedoeling dat de op te richten Stichting een deskundige parttime in dienst krijgt, die de aangesloten verenigingen met raad en daad zal gaan ondersteunen op de verschillende historische gebieden.

De kosten zullen In hoofdzaak worden gedragen door de Provincie. Aan de deelnemers zal, waarschijnlijk op basis van het ledental, een kleine jaarlijkse bijdrage worden gevraagd. Gedacht wordt In de orde van f.50.- a f.100.--.

Er is een klein werkbestuur geformeerd dat de zaken verder zal uitwerken en voorbereiden. Er wordt naar gestreefd de ontwerp statuten zo snel mogelijk rond te zenden en het geheel - aannemende dat er voldoende belangstelling bestaat - In het eerste kwartaal van 1991 af te ronden.

Het lijkt ons een interessant initiatief en wij wachten de verdere ontwikkelingen dan ook met belangstelling af.

Het Bestuur

LEDENTAL

Schreven wij in maart dat ons ledental de 100 was gepasseerd, nu kunnen wij tot ons genoegen melden dat er intussen meer dan 130 leden zijn. Zouden wij het aantal van 150 dan toch nog voor het einde van het jaar kunnen halen ??

Als U daarbij kunt helpen.....volgaarne!!

- 0 -

AMSTELVEEN

Volgens onderstaand knipsel uit het Streekblad Mijdrecht, krijgen wij er een zustervereniging bij nl. in Amstelveen. Op initiatief van het Gemeentebestuur dat 'het ontbreken van een historische vereniging als een gemis voelt', wordt geprobeerd een vereniging van de grond te krijgen. Dat zal vast wel lukken en wij wensen onze burens bij voorbaat succes.

Red.

De 'Historische Vereniging Amstelveen' **-telt zich ten doel:**

- Het stimuleren van de belangstelling voor de lokale geschiedenis van Amstelveen.
- Het bestuderen van de plaatselijke geschiedenis en het vastleggen daarvan.
- De resultaten van studie en onderzoek voor een breed publiek toegankelijk te maken.
- De bronnen voor de lokale geschiedenis van Amstelveen te Inventariseren en eventueel door aankoop of anderszins te verwerven.
- Het verwerven in eigendom of in bruikleen van artefakten die de geschiedenis van Amstelveen betreffen of raken.
- Een trefpunt te zijn van geïnteresseerden in de geschiedenis van Amstelveen, om elkaar tot wederzijdse steun te zijn en om informatie uit te wisselen.
- Het historisch aanzien van Amstelveen te bewaren m.n. door monumentenzorg.
- Een standpunt te formuleren inzake toekomstig archeologisch onderzoek,

Gemeentelijke S U B S I D I E ??

Zoals reeds in onze Jaarvergadering van 17 juli door de voorzitter werd gerapporteerd, is er nog steeds weinig voortgang gemaakt ten aanzien van ons verzoek uit begin 1989(!) om een structurele subsidie-regeling in overeenstemming met onze toenemende werkzaamheden o.a. voor de gemeenschap.

Ook voor dit jaar is ons de gebruikelijke subsidie van f.1500.- in het vooruitzicht gesteld. Dit bedrag is echter, samen met onze contributie-inkomsten onvoldoende om de huur en energiekosten van ons onderkomen in het Prinsenhuis samen met onze overige verenigingskosten, te kunnen betalen.

Om te vermijden dat wij om financiële redenen ons clublokaal, waarin onze documentatie en veel ander historische materiaal is ondergebracht, zouden moeten verlaten, heeft de gemeente ons onlangs een overbruggings-regeling aangeboden. Heel aardig natuurlijk, maar het zou slechts uitstel van executie betekenen als er geen definitieve oplossing komt. Daarover wordt nog steeds overleg gevoerd.

Het duurt allemaal wel erg lang, maar overheidsmolen schijnen niet anders dan langzaam te kunnen malen, zeker als het om geld gaat. Wij blijven dus in afwachting, maar kijken intussen wel uit naar vervangende ruimte waar wij onze moeizaam verzamelde spullen op een goede manier kunnen opbergen. Tips, of nog liever aanbiedingen, zijn ook hier natuurlijk van harte welkom.

Red.

Verdere activiteiten

Naast de individuele activiteiten van onze documentalist, Theo De Schrijver, waarover u elders in deze editie meer kunt lezen, hebben wij in de na-zomer-periode met een stand deelgenomen aan braderien op 25 augustus in Wilnis en op 8 september in Mijdrecht.

Er was weer flink wat belangstelling voor onze activiteiten én voor de uitgestalde historische literatuur en -voorwerpen. Ook konden wij weer een aantal nieuwe leden inschrijven en zijn er nog enige 'onderweg'. Er worden voorts door een tweetal bestuursleden extra activiteiten in Vinkeveen ondernomen, teneinde ook daar ons ledental uit te breiden. De komende bijeenkomst in Vinkeveen zal, naar wordt verwacht, aan de bekendheid van onze vereniging te goede komen.

POSTHISTORIE VAN DE RONDE VENEN (V-slot)

door L.Claassen, Mijdrecht

Helaas zijn wij er (nog) niet in geslaagd te achterhalen waar het Mijdrechtse Postkantoor voor 1887 was gehuisvest. Nadien was het, zoals U uit eerdere publicaties in deze serie weet, gevestigd in het voormalge gemeentehuis aan de Dorpsstraat.

Onlangs kregen wij een rekening in handen van het schildersbedrijf Doesburg uit Mijdrecht, dat in het eerste halfjaar van 1937 schilder- en behangwerkzaamheden in de bij het postkantoor behorende dienstwoning had verricht.

Uit de hierbij afgedrukte rekening ziet U dat de kosten in totaal f. 19.20 bedroegen, waarvan f. 4.20 materiaalkosten. Voor de uitbetaling maakte de gemeente het destijds gebruikelijke Bevelschrift, gedateerd 26 juli 1937. Ook dat stuk drukken wij hierbij af.

Dit alles gebeurde op deze arbeidsintensieve manier nauwelijks 50 jaar geleden! De begrippen stress en werkdruk waren toen klaarblijkelijk nog niet uitgevonden. Hoge huurprijzen kennelijk evenmin, want nog in 1949(!) betaalde de PTT aan de gemeente voor het postkantoor net de bovenwoning, een huurprijs van f.600.--PER JAAR!

Voor wat betreft de vroegste vestiging van het postkantoor of -agentschap is ons mondeling medegedeeld dat de post voor 1876 zou zijn gedistribueerd vanuit het brugwachtershuis aan de huidige stationsweg. Mevr. Steffens en haar beide dochters zouden hebben gezorgd voor het sorteren van de post en de bestellers kwamen deze op bepaalde tijden ophalen, ter bezorging in de verschillende delen van de gemeente. Of dat allemaal juist is weten wij niet. Het zou best kunnen. Immers ook in Wilnis kwam destijds een deel van de post per schip binnen bij de Waag aldaar; dit zou men kunnen vergelijken met de brugwachterswoning in Mijdrecht. Transport over het water was namelijk toen - en nog lang daarna - in deze streken zeer gangbaar. Als een van onze lezers hier meer of beter over zou kunnen vertellen dan houden wij ons graag aanbevolen. Zoniet, dan laten wij dit onderwerp verder maar rusten en begint de Mijdrechtse postgeschiedenis voor ons in 1876!

V I N K E V E E N

In de vorige editie van dit blad kondigden wij aan nog nader te zullen terugkomen op het Vinkeveense deel van deze serie gepubliceerd in in aflevering 4/1989 van de Proostkoerier. Wij hebben intussen een gesprek gehad met mevr. Van Selm, die ons, gestaafd met officiële stukken, heeft verteld dat hét desbetreffende gedeelte van onze publicatie op pag. 6 e.v. als volgt had moeten luiden:

"De beheerder van het bestelhuis was in 1861: Lambertus, Deodatus Muickhuijse. Roepnaam Bertus. Hij kan worden gezien als de eerste postkantoorhouder in Vinkeveen. Bertus had het bestelhuis voordien overgenomen van Roelof ten Hoorn, die op dezelfde plaats woonde ...enz. Het hulppostkantoor ging omstreeks 1880 van Bertus Mulckhuijse over op diens zoon Jacob Mulckhuijse, die op 23 januari 1874 te Vinkeveen in het huwelijk was getreden met Tetta, Catherina, Cornelia Staal...(hier komt dus pas de naam Staal in het spel - red.) Zij hebben in de eerste jaren van hun huwelijk gewoond in het pand waarin nu nog steeds het schildersbedrijf van Mulckhuijse is gevestigd (Herenweg 177). Jacob, die in de wandeling Koos werd genoemd, liet in

1880 aan de Herenweg 119 een pand bouwen waarin aan de linkerzijde het manufacturen-winkeltje van zijn vrouw – roepnaam Cato – werd gevestigd en rechts het hulppostkantoor. In het midden was het woongedeelte. Zie hiervoor de foto's in de editie 1990/1 van maart 1990. Het pand werd in hetzelfde jaar betrokken.

Op dit adres is nu het bedrijf voor watersportartikelen van de fam. Kroese gevestigd".

Verderop in het artikel – pag. 7 – staat ten onrechte dat Cato Mulckhuijse-Staal het postkantoor in feite zou hebben beheerd. Inderdaad had haar echtgenoot een druk schildersbedrijf, maar volgens onze informante deed hij het PTT-werk echt allemaal zelf. Vandaar dat het kantoor slechts een paar uur per dag was geopend. Zij vrouw was druk met haar manufacturen-zaak.

De rest klopt in grote lijnen, met dien verstande dat Jacob werd opgevolgd door schoonzoon Daan van Vliet en dat het postkantoor niet zo klein was behuist als uit de voorgaande publicatie kon worden afgeleid. Het was bovendien niet ruim 50 jaar op het gegeven adres gevestigd maar ruim 80(!) jaar.

Evenals in ons verhaal over Wilnis had Jacob Mulckhuijse in 1880 de titel van 'brievengaarder'. Wanneer dat officieel is veranderd in kantoorhouder, of iets van dien aard, hebben wij niet kunnen achterhalen.

Tenslotte ter aanvulling van de tekst bij de foto van het Vinkeveense postkantoor in onze vorige aflevering, de mededeling dat de daar afgebeelde, gebaarde besteller, Jan Blijleven, een markante figuur uit het dorp was, die regelmatig met zijn handkar voor postbestellingen te v o e t naar Abcoude ging, langs de Baambrugse Zuwe. Dat was toen nog een smalle landweg tussen de plassen, omzoomd door zeer simpele arbeiders-huisjes. Vooral aan dat laatste is intussen wel het nodige veranderd!

Gaarne ook hier onze dank aan mevr. Van Selm voor haar hulp.

(voor illustraties: zie volgende pagina)

(einde)

K O P I J

Wij b l i j v e n vragen om kopij!

Vorige keer hebben wij als mogelijk onderwerp voor een vervolghet verhaal 'de spoorwegen' in de Ronde Venen genoemd. Helaas heeft zich nog niemand gemeld.

Intussen hebben wij wel de nodige gegevens weten te verzamelen. Als iemand zich daarmee wil gaan bezighouden dan graag even een berichtje aan ons redactie-adres.

Een ander – minder opwekkend – onderwerp zou kunnen zijn de cholera-epidemie die in het midden van de vorige eeuw in deze streken heeft huisgehouden. In hoofdzaak wordt dit toegeschreven aan de destijds , slechte kwaliteit van het drinkwater. Van een waterleiding was natuurlijk nog geen sprake, die kwam hier pas rond 1930. Men was dus aanwezen op polder- en regenwater.

Tijdens genoemde epidemie had Vinkeveen de twijfelachtige eer om voor wat betreft het aantal sterfgevallen per 1000 inwoners, op de de 5e plaats te staan (38 per 1000). Voor Mijdrecht en Wilnis was het cijfer iets lager. In Kockengen was het veel erger met 43 per 1000 inwoners. Mogelijk best interessant dit eens verder uit te zoeken, bijv. via het waterleidingbedrijf.

Wij wachten op reacties.

Red.

(deze gegevens zijn ontleend aan een artikel in het

Tijdschrift van de Historische Kring Breukelen van maart 1990)

MODEL H.

BIJLAGE DER REKENING Nr. 394

GEMEENTE MIJDRECHT

BEVELSCHRIFT TOT BETALING

PROVINCIE
UTRECHT

Nr. 344

DIENST 1937

Afdeeling I

Werkstuk VII

Paragraaf -

Volnummer 114

van de begroeting.

Zegge

f 19.10

Kasboek nr. 405

VOORDAAN

den 26 juli 1937

H. Doesburg

Burgemeester.

J. J. Engel, Wethouder.

De ONTVANGER der gemeente MIJDRECHT zal betalen aan H. Doesburg, schuldeur de Mijsdrecht

wegens onderhand van het pasthantion met woning

de som van

negentien gulden, honderd

cent.

Dit bevelschrift wordt, mits behoorlijk voor voldaan geteekend en van de vereischte bescheiden voorzien, in de rekening over het jaar 1937 geleiden.

MIJDRECHT, 26 juli 1937
Burgemeester en Wethouders,

H. DOESBURG

UITVOERING VAN GLAS-
SCHILDER- EN BEHANGWERKEN
MIJDRECHT

Nota

MIJDRECHT, juli 1937

door de Gemeente Mijsdrecht

1ste Halfjaar 1937

Woning Pasthantion

Koninkrijk en behangen

1. Reldervanen deur en gedeelte muur keuken.
Kastuinen en obelisk

Totaal

f 19.10

Drugsdijk verklaard tot een dalsig van
negentien gulden, honderd

J. J. Engel

H. Doesburg

J A A R V E R S L A G 1989

Het is dit jaar gelukt de reeds geruime tijd bestaande voorzittersvacature in te vullen en wel door de benoeming van de heer P.C. Grundmann, voorheen gemeentesecretaris van Wilnis. Dit gebeurde in de algemene ledenvergadering van 12 september.

Gedurende de eerste acht maanden van het verslagjaar fungeerde als waarnemend voorzitter de heer L. Claassen en als vice-voorzitter de heer M.H. Cnossen (overleden op 3 januari 1990).

Verder waren in functie: mevrouw A.J.M. de Waard, secretaris en de heer A. Stam, penningmeester. De heer Th. De Schrijver werd in de genoemde ledenvergadering formeel tot bestuurslid benoemd, nadat hij al geruime tijd aan het beetsuurewerk had deelgenomen, in het bijzonder op het gebied van de documentatie.

Aan het einde van het jaar was in de Bestuurssamenstelling geen verandering gekomen. Het bestuur kwam zesmaal in vergadering bijeen. Er zijn in 1989 enige werkgroepen actief geweest, te weten de werkgroep documentatie, bestaande uit Theo De Schrijver, Dini van Tol, Petra Dolstra en Jan Merks, alsmede de redactie-werkgroep voor ons verenigingsblad, bestaande uit Leo Claassen, Theo De Schrijver en Fred de Wit.

De werkgroep opgravingen bleef functioneren als voorheen. Weliswaar werd er in 1989 geen graafwerk meer verricht, maar het afronden van de voorgaande 3 opgravingen, waaraan in begin 1990 een tentoonstelling wordt gewijd, leverde veel werk op. De werkgroep bestond uit Corien Bakker, Petra Dolstra, Herman Lefers, Wilma Raadsveld, Anja de Waard en de kinderen Dolstra en Raadsveld.

De beoogde werkgroepen Publiciteit en Oral History zijn gedurende het verslagjaar nog niet van de grond gekomen.

Het ledental dat aan het begin van het verslagjaar 86 bedroeg, steeg tot 102 per einde 1989. De prognose voor 1990 was positief.

Helaas moeten wij op deze plaats melding maken van het overlijden van ons prominente lid, de heer P.W. Gille, op 86-jarige leeftijd op 2 maart. Als kenner van de recente geschiedenis van Mijdrecht en omgeving, van welke kennis hij zowel onze vereniging als de inwoners van De Ronde Venen door voordrachten en publicaties, royaal liet profiteren, heeft hij in onze gelederen een grote leegte achtergelaten.

Er zijn in 1989 wederom de nodige activiteiten ontplooid, nl.:

- op 3 januari succesvolle deelname aan de Nieuwjaarsmarkt in Wilnis;
- op 24 januari een lezing door de heer J. Scheltema, verbonden aan de Stichting Menno van Coehoorn (fortificaties) over de Hollandse Waterlinie;
- op 21 maart een leden-instuif-avond in het Prinsenhuis, onder het motto "de leden aan het woord"; jammer dat ook bij deze gelegenheid in hoofdzaak onze 'vaste kern' acte de presence gaf;
- op 23 april aanvullende subsidie-aanvraag naar de Gemeente;
- op 19 mei deelname aan de Dag van De Ronde Venen, waarbij presentatie van onze eerste catalogus van boeken, kaarten en ander historisch documentatie materiaal;

- op 12 september Algemene Ledenvergadering(jaarvergadering) in het Prinsenhuls;
- op 28 oktober Provinciaal overleg tijdens een contactdag in het Provinciehuis te Utrecht voor historische- en aanverwante verenigingen en instellingen in de provincie. Er zal daaruit, naar wordt gehoopt, een nauwere samenwerking voortvloeien tussen de zuster-verenigingen en met het provinciaal bestuur.

De Proostkoerler is in het verslagjaar viermaal verschenen In het A-5 formaat, met een gemiddelde omvang van ruim 24 pagina's. De hoeveelheid kopij afkomstig van de leden, liet nog steeds te wensen over. Tegen het einde van het jaar werd aangekondigd dat om praktische redenen in 1990 zou worden teruggekeerd naar het A-4 formaat.

Dank zij de niet aflatende activiteit van Theo De Schrijver is ons documentatie- en ander historisch materiaal, afkomstig van leden en van niet-leden uit onze regio, gedurende het verslagjaar weer flink uitgebreid. Zodanig zelfs dat Theo De Schrijver tegen het einde van het jaar doende was een kleine tentoonstelling van dit materiaal voor te bereiden.

In ons verenigingslokaal In het Prinsenhuls voltooide ons mede-lid, de heer H. van Rijn, de kastenserie en enige schappen, zodat er flink wat ruimte beschikbaar kwam voor het opbergen van ons sterk groeiende diateriaal-bezit. Ook op deze plaats nogmaals onze dank aan de heer Van Rijn voor deze belangrijke bijdrage.

De huurderscommissie van het Prinsenhuls, waarin alle huuders zitting hebben, vergaderde in 1989 vier maal. Er zijn talrijke huishoudelijke zaken besproken, waaronder ook de fikse huur- en energie-tarieven.

Resumerende kan worden vastgesteld dat 1989 een bedrijvig jaar was voor onze vereniging, waarin het gecompleteerde bestuur o. a. plannen maakte voor evenementen in het komende jaar, die mede gericht zullen zijn op een forse uitbreiding van ons ledental In de naaste toekomst. Helaas is dit jaar nog niet beslist op ons aanvullende subsidieverzoek, bedoeld om onze activiteiten mede In de richting van de bevolking van De Ronde Venen, te kunnen uitbreiden. Wij vertrouwen dat over dit voor ons zeer belangrijke onderwerp in het komende jaar positieve ontwikkelingen gemeld kunnen worden.

Het Bestuur

Mijdrecht, juni 1990

Verslag van de algemene ledenvergadering van de Historische Vereniging "De Proostdijlanden" die in het Prinsenhuis te Mijdrecht werd gehouden op 17 juli 1990.

Aanwezig waren 23 personen, waarvan de volgende 4 bestuursleden:

Dhr. P. C. Grundmann - voorzitter
Dhr. L. daassen - vice voorzitter
Dhr. A. Stam - penningmeester
Dhr. Th. de Schrijver - bestuurslid (dokumentatie)

Om 20.08 uur opent de voorzitter de vergadering met zijn nieuwe hamer en heette een ieder van harte welkom. Hij toonde zich verheugd over de goede opkomst, ondanks de vakantietijd.

1. Verslag ledenvergadering 12 september 1989

Dit verslag staat in de Proostkoerier van december 1989. Het werd ongewijzigd goedgekeurd.

2. Jaarverslag 1989

Hiervan kregen alle aanwezigen een kopie en het is na voorlezing en het aanbrengen van een kleine datum-correctie. goedgekeurd.

3. Financieel verslag 1989

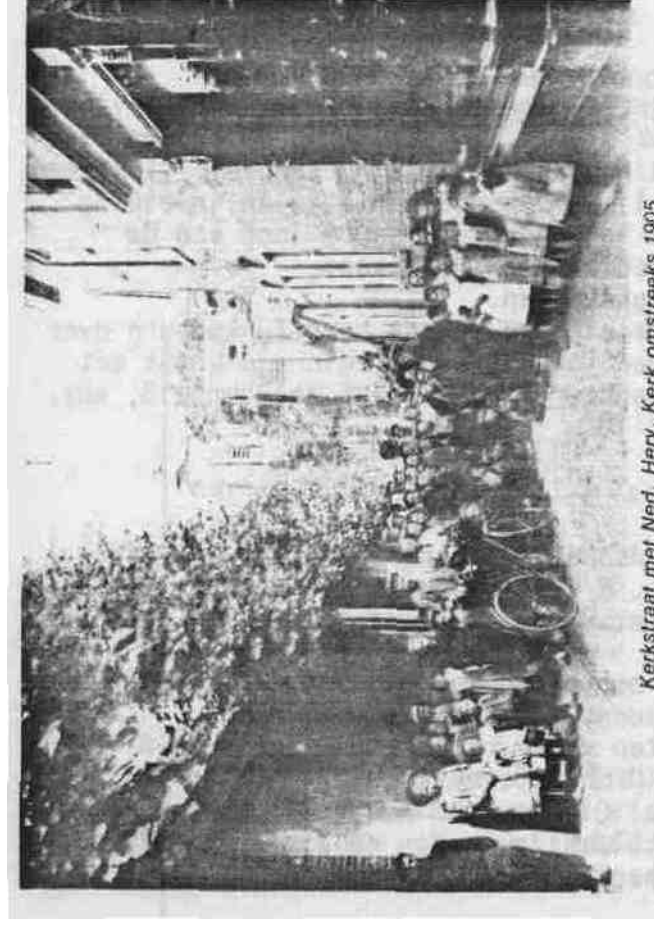
Voordat de heer Stam het woord kreeg, zet de voorzitter even recht, dat de berichten in de regionale krant(en) over een grote schuld die de Vereniging aan de Gemeente zou hebben, niet juist zijn. Vervolgens licht de heer Stam het verslag toe en zegt dat de huur en energiekosten aan de gemeente zijn betaald.
Het financieel verslag werd aangenomen, maar is nog niet door de kaskommissie gecontroleerd. In de volgende ledenvergadering zal het opnieuw aan de orde worden gesteld voor de formele goedkeuring.

4. Financiële prognose 1990

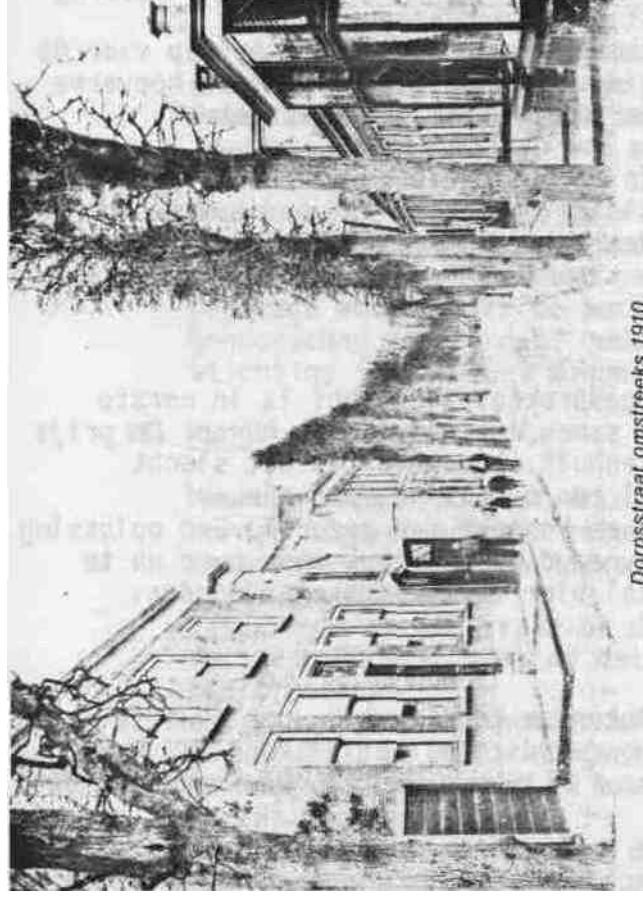
De heer Stam hoopt dat het ledenaantal dit jaar zal oplopen tot $\pm$ 200. Aan contributie zou dan $\pm$ f1. 4000,- a f1. 5000,- binnenkomen. De gemeentelijke subsidie is nog steeds niet rond, maar als we hetzelfde bedrag zouden krijgen als voorgaande jaren, te weten f1. 1500,-, dan zouden we aan het einde van de rit zo'n f1. 2000,- tekort komen. Hiervoor zouden sponsors gezocht kunnen worden.
De hoogste post is het Prinsenhuis. $\pm$ f1. 3600,- per jaar. dit is inclusief de energiekosten.
Maar de ruimte in het Prinsenhuis is nodig om onze spullen te bewaren en te bewerken. Het gaat hier hoofdzakelijk om de opgravingen en natuurlijk ook om al datgene wat de vereniging in de loop der tijd gekregen heeft van leden en sympatisanten. Als de Gemeente niet meewerkt, moeten we er toch uit. Dit zou jammer zijn, want de Historische Vereniging is van groot belang voor de Ronde Venen.

5. Mededelingen inzake subsidiëring

Volgens de toelichting bij punt 4 van de agenda.
Wij hebben reeds voor de zomer van 1989 een aanvraag ingediend die recht moet doen aan het werk. dat door onze vereniging in cultureel-historisch opzicht voor de gemeenschap wordt verricht. Tot onze spijt heeft dit slechts geresulteerd in een hoorzitting van een werkgroep, die burgemeester en wethouders moet adviseren.

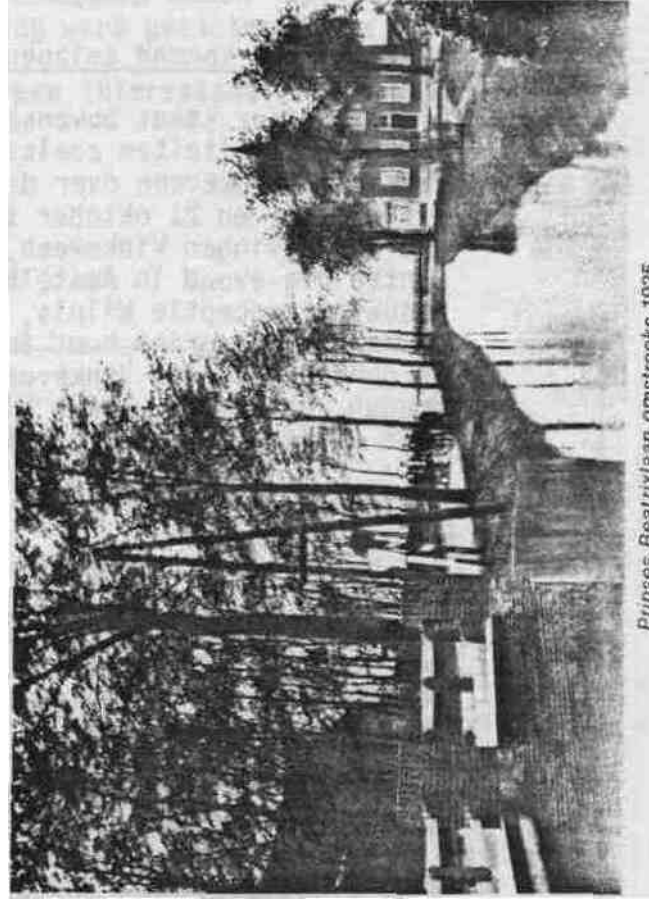

Kerkstraat met Ned. Herv. Kerk omstreeks 1905

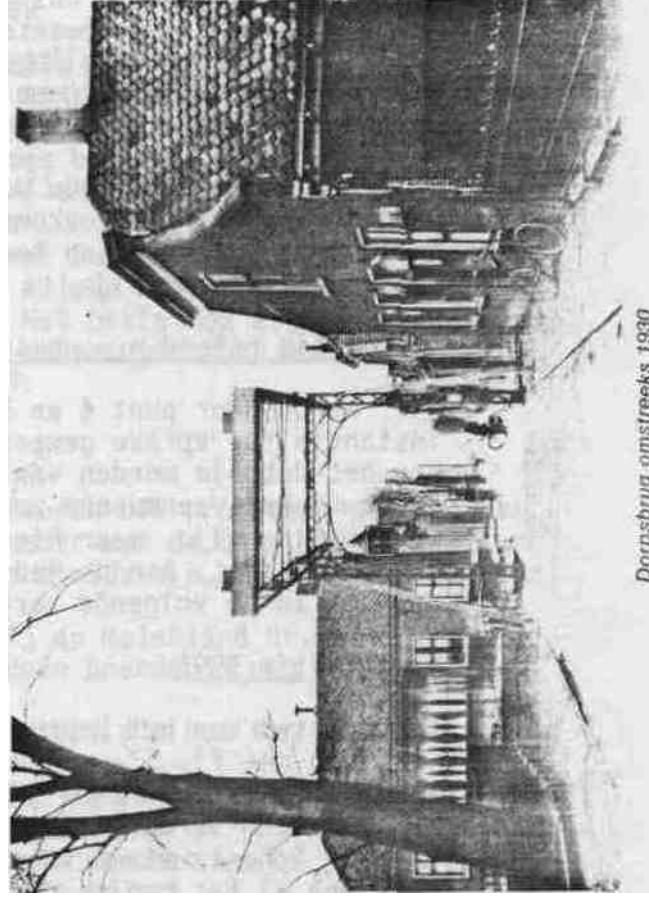

Dorpsstraat omstreeks 1910

afdracht

Prinses Beatrixlaan omstreeks 1925

Dorpsbrug omstreeks 1930

Omtrent het advies is ons bekend, dat slechts op het oude subsidiebedrag (van de voormalige gemeente Mijdrecht) kan worden gerekend. Overigens heeft het college van burgemeester en wethouders begrip voor de moeilijkheden en heeft een overbruggingsregeling aangeboden. In hoeverre dit een oplossing kan brengen voor de toekomst is nog niet geheel duidelijk. De voorzitter deelt mede dat het zijn bedoeling is om, zodra iets definitiefs over de toekomstige subsidiëring bekend is, opnieuw een ledenvergadering bijeen te roepen. Waarschijnlijk zal dat in september/oktober zijn.

6. Toekomstig beleid o.a. huisvesting

Hier werd onder punt 4 en 5 al over gesproken. Wickelhof is in eerste instantie ter sprake geweest om daar samen met het IVN te huren. De prijs zou het dubbele worden van het Prinsenhuis, bovendien is het slecht gebouwd. Het Veenmuseum zou eventueel een oplossing voor nieuwe huisvesting zijn, maar hier is nog geen contact mee gezocht. Een oplossing is er nog niet. Aan de leden werd gevraagd om hier ook eens over na te denken. In de volgende vergadering zal hier op teruggekomen worden.

7. Kontributie 1991

Op voorstel van het bestuur, is besloten de kontributie voor 1991 te verhogen met f1. 5,- met de opmerking dat dit wel het plafond is. De verhoging is nu in twee jaar tijd van f1. 15,- naar f1. 25,- gegaan, dat is bijna een verdubbeling. De heer Schmitz stelt voor om aan de Gemeente te zeggen, dat de Vereniging zelf ook al het nodige doet om financieel beter te worden. Misschien dat we dan wel meer subsidie krijgen. Het bestuur neemt hiervan nota.

8. Activiteiten komend seizoen

Proostkoerier staat bovenaan wat betreft aanzien en inhoud. Ledenwerving tijdens activiteiten zoals: feestweek Wilnis, (we staan op de braderie), lezing in Vinkeveen over de 13^e penning door notaris Forsthövel, Vinkeveen 7 september en 21 oktober tentoonstelling van dokumentatie en inleiding over opgravingen Vinkeveen, braderie in Mijdrecht, in de loop van de winter dia-avond in Amstelhoek en eventueel in Vinkeveen, nieuwjaarsreceptie Wilnis, nieuwe opgravingen. In de Proostkoerier komt in 3 keer de uitgave van de heer Turkenburg over de oorlogsjaren in Vinkeveen. Er komen foto's in de regionale krant met vragen zoals: Weet u wie dit zijn, wanneer, waar, welke gelegenheid, enz. zijn of is deze foto gemaakt?

9. Bestuursverkiezingen

Het bestuur telt momenteel maar 4 personen (mannen) en dit is te weinig. Er moeten er minstens 3 bij bijkomen. 2 dames zijn bereid gevonden in het bestuur te komen, zie toelichting punt 9 van de agenda en een 3^e (m/v) wil men in Vinkeveen zoeken. Ook voor dit punt wordt weer een beroep op de leden gedaan om mee te helpen zoeken naar een geschikt persoon. De heer Grundmann stelde de kandidaten voor, te weten de dames mw B. van Tol-Burgers en mw W.M. van Raasveld-Pronk. Tevens stelt hij voor de aftredende bestuursleden, de heren L. Claassen en A. Stam, te herbenoemen. Er zijn geen tegenkandidaten. Bij acclamatie worden de aftredende en de nieuwe bestuursleden herbenoemd respectievelijk benoemd.

10. Stand van zaken tav provinciaal overleg

Er moet een lijst gemaakt worden van alle monumenten per regio in de provincie Utrecht. Naast de lijst van Rijksmonumenten, komt er een Gemeente lijst. Voor deze taak wil men de Historische Vereniging inschakelen. In Wilnis was men er al mee bezig, o.a de heer van Soest. Maar met de herindeling is dit weggefallen. De planning dat onze regio aan de beurt i's, staat op ± 1992.

Op de vraag of we in zee moeten gaan met Samenwerking Historische Verenigingen werd beamend gereageerd, alleen moet er wel eerst overleg gepleegd worden over de bestuursvorm. Het beste zou zijn als het een genootschap zou worden, omdat men dan medezeggenschap heeft. Bij een stichting is dat veel minder het geval.

11. Rondvraag

Mevrouw Moria vroeg of er niet van te voren een programma gemaakt kan worden, zodat iedereen rekening kan houden met de data. De voorzitter antwoordt dat dit jaarlijks gebeurt en steeds o . a . in de Proostkoerier wordt gepubliceerd.

Verder was er een vraag of de boerderij op Molenland nr. 1 of 2, de eerste boerderij was. of dat er vóór deze boerderij nog een boerderij heeftgestaan.

Dit kan nagevraagd worden bij het kadaster, als het van voor 1901 is en van na 1901 bij de woningwet.

De heer Verlaan vroeg of mevrouw van Tol nu ze in het bestuur zit nog wel de kas mag controleren.

Niemand had bezwaar, omdat de kaskontrolle van het vorig jaar is en mevrouw van Tol toen nog niet in het bestuur zat.

De heer de Schrijver vraagt om kopij voor de Proostkoerier. Tot nu toe kwam dat meestal van dezelfde 253 personen.

Verder geen vragen meer. De vergadering werd gesloten om ca 22.45 uur.

Hierna vertelt de heer Grundmann nog een interessant verhaal over de archieven van de Gemeente Ronde Venen.

Ter Overpeinzing

Dit is het verhaal over vier mensen genaamd;

ALLEMAAL, IEMAND, IEDEREEN en NIEMAND

Er moest eens een belangrijk werk verricht worden en ALLEMAAL was er zeker van dat IEMAND het zou doen.

IEDEREEN had het kunnen doen, maar NIEMAND deed het.

Daardoor werd IEMAND heel kwaad, want het was toch de taak van ALLEMAAL.

ALLEMAAL dacht dat IEDEREEN het wel zou doen, maar

NIEMAND realiseerde zich dat ALLEMAAL het niet zou doen.

Het einde van het liedje was dat IEDEREEN, IEMAND de schuld gaf, omdat NIEMAND deed wat ALLEMAAL had kunnen doen.

SEIZOEN OPRUIMING

ALLES MOET WEG!!

Een van de uitgaven der Historische Vereniging draagt de titel: Midden in de roos (Ronde-Veners vertellen).

Als ik op dit-moment een boekje ging maken; zou het bovenstaande titel meekrijgen!

Vat is n.l. het geval?

De Inwoners van de Ronde Venen zijn dit jaar vroegtijdig met de Pinksterschoonmaak begonnen, teneinde onze vereniging eens flink te verrassen.

Een eindeloze stroom van voorwerpen, boeken, foto's - al of niet ingelijst - , stambomen, kwartierstaten, kortom, teveel om op te noemen. En soms met stapels tegelijk. In ons zes-jarig bestaan hebben wij dit nog nooit ZO meegemaakt!

Destemmer een reden voor ons het overgroote deel van de inwoners te verzoeken hieraan een voorbeeld te nemen en tijdig met de Pinksterschoonmaak te beginnen.

Ook het aantal inwoners dat kontakt met ons opneemt dat zij e.e.a. bezitten - wat wij mogen kopiëren - neemt gestaag toe.

In de Telegraaf van vrijdag 22 juni 1990 stond onderstaand artikel:

" WEINIG CULTUUR-HISTORISCH BESEF BIJ AMBTENAREN "

DEN HAAG.

Er is een "relatief gering cultuur-historisch besef" bij ambtenaren op rijks-, provinciaal en gemeentelijk niveau.

Dat zegt de Raad voor het Cultuurbeheer in een advies aan het Ministerie van Cultuur. Gelukkig getroosten de particuliere eigenaren zich wel grote moeite om "hun" erfgoed in stand te houden, aldus

Dit geldt derhalve niet voor de inwoners der Ronde Venen; hun belangstelling en medewerking is

Midden in de roos..!

RONDE-VENERS VERTELLEN

Tevens is het opvallend, dat hoe langer hoe meer mensen een beroep op ons doen.

Om een paar voorbeelden te geven:

- scholen die hun zoveel-jarig bestaan vieren,
- leraren geschiedenis die bezig zijn met hun doctoraal en ons om gegevens vragen, die voor hun studierichting van belang zijn,
- Kinderen van basisscholen, i.v.m. een werkstuk,
- winkeliersvereniging Vinkeveen, i.v.m. een te houden tentoonstelling
- een inwoner uit Noord Holland, die bezig is met de samenstelling van een boek over de Haarlemmermeer spoorlijnen

Kortom, de Historische Vereniging is op vele terreinen werkzaam en niet meer weg te denken uit onze gemeenschap!

Historie? je leeft er middenin!

Th. De Schrijver

ONZE BOEKENKAST

Zoals u reeds elders in dit blad heeft kunnen lezen, is de toevloed van historische werken en voorwerpen dermate groot, dat - wegens ruimtegebrek - de houtwormen de kast hebben verlaten en hun toevlucht hebben gezocht naar veiliger oorden. Een houtworm kan nu eenmaal niet van "verwerkt" hout leven. Voor ons begon nu pas het vele werk; rangschikken, op volgorde leggen en in de kast plaatsen op de navolgende wijze:

ATLASSEN EN KAARTEN:

- AK 0010 KING ATLAS VAN NEDERLAND
- AK 0011 KING ATLAS VAN NEDERLAND (uitg.1977)
- AK 0012 KLEINE SCHOOLATLAS DER GEHELE AARDE
- AK 0013 RECREATIEKAART PROVINCIE UTRECHT
- AK 0014 EXCURSIEKAAR WILNIS E.O.
- AK 0015 PLATTEGROND GEMEENTE MIJDRECHT
- AK 0016 PLATTEGROND GEMEENTE MIJDRECHT
- AK 0017 PLATTEGROND GEMEENTE MIJDRECHT
- AK 0018 PLATTEGROND GEMEENTE MIJDRECHT
- AK 0019 PLATTEGROND GEMEENTE MIJDRECHT
- AK 0020 PLATTEGROND GEMEENTE MIJDRECHT
- AK 0021 PLATTEGROND GEMEENTE MIJDRECHT
- AK 0022 PLATTEGROND GEMEENTE MIJDRECHT
- AK 0023 PLATTEGROND GEMEENTE MIJDRECHT
- AK 0024 PLATTEGROND GEMEENTE MIJDRECHT EN WILNIS
- AK 0025 PLATTEGROND GEMEENTE MIJDRECHT, WILNIS EN VINKEVEEN
- AK 0026 PROVINCIE-KAART UTRECHT (uitg. vóór 1926)
- AK 0027 PROVINCIE-KAART UTRECHT, t.b.v. SCHAATSWEDSTRIJDEN
- AK 0028 PLATTEGROND EN KADASTRALE GEGEVENS BOSENHOVEN/HOFLAND
archiefnr.: 3814

CULTUUR (liederen, toneel, gedichten e.d.)

- CU 0507 CULTURELE RAAD RONDE VENEN, PROGRAMMA SEIZOEN 1990 - 1991.

DORPSGESCHIEDENIS

- DG 1046 DE RONDE VENEN EEN OMGEKEERDE WERELD
- DG 1047 DE HAARLEMMERMEERLIJNEN
- DG 1048 SPOORTREINTJES DOOR DE HAARLEMMERMEER EN RONDE VENEN
- DG 1049 SPOREN DOOR DE HAARLEMMERMEER
- DG 1050 VOORSTUDIE: MIJDRECHT VAN TOEN TOT BIJNA NU IN VOGELVLUCHT.
Deel: 1
- DG 1051 IDEM Deel: 2
- DG 1052 IDEM Deel: 3
- DG 1053 IDEM Deel: 4
- DG 1054 IDEM Deel: 5
- DG 1055 IDEM Deel: 6
- DG 1056 DE RONDE VENEN, EEN SOCIAAL GEOGRAPHISCHE STUDIE VAN EEN GEDEELTE VAN HET HOLLANDSCH-UTRECHTSCH WEIDELANDSCHAP.
- DG 1057 BOERDERIJEN IN DE POLDER ZEVENHOVEN, VERNOEMD NAAR RUSSISCHE STEDEN.

- FB 1507 MIJDRECHT DOOR DE EEUWEN HEEN ')

GENEALOGIE:

- GE 10001 STAMBOOM: HET GESLACHT RÖLING
- GE 10002 STAMBOOM: REURINGS IS DE NAAM
- GE 10003 KWARTIERSTAAT: HET GESLACHT BAKKER
- GE 10004 KWARTIERSTAAT: HET GESLACHT EGBERS

KERKGESCHIEDENIS:

- KG 2520 KERKGESCHIEDENIS ST.Jan de Doper - Mijdrecht/Wilnis(1200-1976)
- KG 2521 AANVULLING IDEM

') FOTO'S EN FOTOBOEKEN

MONUMENTEN E.D.

MO 9502 ZE ZULLEN ONS EEN ZORG ZIJN. MONUMENTEN IN DE PROVINCIE UTRECHT.
NOTULEN EN PERIODIEKEN GEMEENTE(N)x

NG 4026 GEMEENTE DE RONDE VENEN. UITSLAG GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN 1990.
NG 4027 ADRESBOEK 1969/70. MIJDRECHT/WILNIS/VINKEVEEN
NG 4028 ADRESBOEK 1971/72. MIJDRECHT/WILNIS.
NG 4029 ADRESBOEK 1981. MIJDRECHT/WILNIS.
NG 4030 ADRESBOEK MIJDRECHT/WILNIS
NG 4031 ADRESBOEK MIJDRECHT/WILNIS
NG 4032 ADRESBOEK 1989. MIJDRECHT/WILNIS
NG 4033 INFORMATIE EN KAART VTNKEVEENSE PLASSEN
NG 4034 MEMORIES VAN SCHOUT EN SCHEPENEN DER RIDDERHOFSTAD MIJDRECHT.
PERIODE 19-8-1675 t/m 23-3-1791.

ORAL HISTORY (GESPREKKEN MET RONDE VENER)

OH 10501 AFSCHIEDSLIED T. G. V. HET AFSCHIED VAN JOH. EN JAC VERWEIJ(single)
OH 10502 P. GILLE VERTELT OVER MIJDRECHT. 1988 (MC)
OH 10503 P. T. T. - KANTOOR WILNIS. 107 JAAR VAN SOEST - UITZENDING RADIO
UTRECHT. (MC)
OH 10504 OORLOG 1940 - 1945. ERNST VAN SELM en HERMAN VAN SOEST.
UITZENDING RADIO UTRECHT. 1990 (MC)

STADS-(DORPS-) ONTWIKKELING:

SO 8510 GEMEENTE VTNKEVEEN EN WAVERVEEN. UITGANGSPUNTEN VOOR DE INRICHTING VAN ACHTERBOE O.

SCHILDERIJEN, ETSEN. REPRODUCTIESE. D. ;

SR 5501 INGELIJSTE KAART PROVINCIE UTRECHT.(uitgifte voor 1611)
SR 5502 INGELIJSTE FOTO " DE Lange Brug - - UITHOORN

SCHOLEN, VERENIGINGEN, STICHTINGEN E.D.\$

SV 6021 VEENLANDENCOLLEGE 1988/89 - INFO Z
SV 6022 VEENLANDENCOLLEGE 1989 - INFO 4
SV 6023 VRIJWILLIGE BRANDWEERVERENIGING VINKEVEEN EN WAVERVEEN
SV 6024 INDUSTRIEWIJZER MIJDRECHT. Uitgifte 1978.
SV 6025 HANDELSVERENIGING MIJDRECHT. Uitgifte 1980

VOORWERPEN;

VW 6509 BAKKERSKAR L.Pluim (miniatuur)
VW 6510 BAKKER
VW 6511 BOEZEMSCHOP
VW 6512 TURFSTEKER
VW 6513 GOTENDRAGER, CHR.NAT.SCHOOL, CROONSTADLAAN HK. BOZENHOVEN.
VW 6514 METALEN PLAAT LINDEBOOM.
VW 6515 VOERBAK VOOR BIGGEN
VW 6516 TURFEILAND MET TURFSTEKER.

WATERSCHAPPEN EN DROOGMAKERIJEN:

VD 7508 RUILVERKAVELINGSPLANNEN, OUKOOP - KORTRIJK(incl. 2 KAARTEN)

MET DANK AAN ONDERSTAANDE BEWONERS :

Hr. J.L.M. Brugmans - Mijdrecht	Th De Schrijver - Mijdrecht
Mw. M. v. d. Gronde - Mijdrecht	Hr P. Grundman - Wilnis
Handelsvereniging Mijdrecht	Mw J. Hogerwerf - Wilnis
Hr. P. Koster - Vinkeveen	Hr V.J, Kruyt - Mijdrecht
Hr. H. RBlng - Mijdrecht	Hr H, van Soest - Wilnis
Mw. N. Stam - Mijdrecht	Mw D.v.Tol-Burgers, Wilnis
Hr. R.J.E.G. v.d. Vegte - Mijdrecht	Hr J. Verboom Sr. - Mijdrecht
Fam. Winkel - Mijdrecht	Hr F.J. de Wit - Mijdrecht
Hr. C. de Zwart - Mijdrecht	Hr L.N. de Zwart - Mijdrecht

EEN VERENIGING DIE LEEFTBOUWT AAN HAAR BIBLIOTHEEK !!

KENNISMAKING MET JE DORP"

TERUGBLIK.

Het is al weer een half jaar geleden, dat de werkgroep documentatie haar eerste tentoonstelling hield,

De expositie werd geopend door de Heer Drs. R.J.E.G. v.d. Vegte, van wie wij de eerste historische werken ontvingen,

Het was behoorlijk druk die eerste zaterdag. Velen hadden acte de presence gegeven, waaronder onze oud-burgemeester - de Heer Haitsma - initiatiefnemer van onze vereniging.

Alras bleek dat ons kleurenschema voor de diverse dorpen goed werkte. Men ging gericht zoeken, ofschoon men ook oog voor de andere dorpen had.

De Wilnissers werd het direct groen voor ogen als ze hun geschiedenis zagen, terwijl de Mijdrechtenaren daarentegen lichtelijk begonnen te blozen als zij de rode kleur zagen.

De daaropvolgende zaterdag brak echter alle records. Nu kwam de - merendeels - autochtone bevolking een kijkje nemen en was gewoon niet weg te branden.

Sommigen - zoals de Heer Koster uit Vinkeveen - had meteen een stapel boeken voor ons meegenomen. Het was net een grote familiereunie! De Fam. Blok uit Mijdrecht raakte in gesprek met de Fam. Smit-Verheggen uit Amsterdam. Ze hadden elkaar in jaren niet gezien en dan valt er heel wat af te praten..... Ofschoon ik deze zaterdag alleen was, had ik hem voor geen goud willen missen. Nu wist ik pas waarvoor we het allemaal gedaan hadden! Ik heb zelden mensen gezien die zo heerlijk enthousiast waren. Het resultaat was er dan ook naar: 18 nieuwe leden!

In plaats van 16.00 uur konden we pas om 17.15 sluiten, hoewel de Heer Kruijt toen nog het e.e.a. kwam brengen.

Al met al mogen we terugzien op twee geslaagde dagen. Jammer, dat er van de kant van het Gemeentebestuur zo weinig belangstelling was. Gelukkig liet burgemeester Boogaard ons niet in de steek en kwam samen met zijn echtgenote een kijkje nemen»

Ik ben er van overtuigd dat deze tentoonstelling zeer positief zal werken voor onze vereniging,

Volgend jaar weer...? wat dacht je natuurlijk! ; ; ;

Th. De Schrijver

RECTIFICATIE

Op pagina 2 van deze PROOSTKOERIER staat vermeld dat notaris Forstchövel zal spreken over De Tiende Penning. Een goede lezer zal begrijpen dat dit moet zijn ;

DE DERTIENDE PENNING

CONTRIBUTIE

Zijn er onder onze lezers die tot nu toe vergeten hebben hun contributie van f.20.- voor 1990 te betalen ??

Zo ja, dan nog even snel dit verzuim herstellen, door snelle betaling aan de Penningmeester, wiens naam en rekeningnummer(s) U elders in deze editie aantreft.

NIET vergeten s.v.p. !

BIJLAGE

VINKEVEEN EN DE TWEEDE WERELDOORLOG

Inleiding en verantwoording

Over de Tweede Wereldoorlog is in de loop der jaren al zo'n onafzienbare rij boeken en artikelen verschenen - het Jaarboek van het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie te Amsterdam spreekt alleen al aan boeken van zo'n 100.000 titels - dat men zich kan afvragen of daar nog iets aan toe te voegen is. Als het gaat om krijgskundige werken eigenlijk nauwelijks. Die verschijnen dan ook nog slechts in herdruk, met recent ontdekte aanvullingen. Wel worden in boekvorm nog wel eens persoonlijke belevenissen uitgebracht van hen die jarenlang hebben gezwegen of nu pas de oorlog van zich af willen schrijven. Daarnaast verschijnen regelmatig publicaties over gebeurtenissen die plaatsgebonden zijn en handelen over personen en situaties die uitsluitend lokale bewoners bekend kunnen zijn geweest. Wat dat betreft heeft, bij mijn weten, alleen het toenmalige Uithoornse huis-aan-huis blad "Ons Weekblad" van 5 mei 1970 aandacht aan Vinkeveen besteed en heeft de "Ronde Vener" in april/mei 1985 de herinneringen van een zuster van het Maria-Oord gepubliceerd onder de titel: "Er woedde een oorlog rond het Vinkeveense Maria-Oord".

Nu heeft Vinkeveen ook niet echt geleden tijdens die donkere jaren, vergeleken althans met zoveel andere plaatsen die frontgebied zijn geweest of waar gemoord en geplunderd is. Gevechtshandelingen hebben er niet plaatsgevonden; geen Vinkeveener is in een kamp omgekomen; de in Duitsland verplicht tewerkgestelden zijn allen teruggekomen en het dorp is niet gebombardeerd.

Toch zijn er wel slachtoffers gevallen, Eén is als soldaat in mei 1940 gesneuveld, een ander is een jaar later aan zijn oorlogsverwondingen uit die dagen bezweken en zes Vinkeveners zijn omgekomen op de zo tragisch verlopen bevrijdingsdag. Verder is de Vinkeveener Jan Berkelaar omgekomen bij een bombardement van de Fokkerfabrieken in Amsterdam-Noord op 17 juli 1943. Hij zat in de omgeving ervan met verzetsstrijders in voorarrest wegens het vervalsen van bonkaarten en was één van de 157 slachtoffers van het bombardement. En tenslotte zijn vier Vinkeveners aan Duise zijde gesneuveld aan het Oostfront.

Nu 1990 weer Iustrumjaar is* met herdenking van de Duitse inval en de bevrijding, heb ik gemeend een onderzoek te moeten wagen naar wat er in Vinkeveen in de jaren 1940-1945 heeft plaatsgevonden en het resultaat ervan vast te leggen. Telkens wanneer de televisie een documentaire over de Tweede Wereldoorlog uitzond en daarin ook ooggetuigen uit die tijd aan het woord liet, dacht ik dat zoiets toch ook voor Vinkeveen mogelijk zou moeten zijn. En daarmee zou niet te lang gewacht mogen worden; nu immers leven tijdgenoten nog, zijn ze nog helder van geest en kunnen ze zich nog veel herinneren.

Aanvankelijk meende ik te kunnen volstaan met gesprekken met een voormalig verzetsstrijders en een oud-NSB'er, aangevuld met wat verbindende teksten van meer algemene aard. Maar al snel was mij duidelijk dat dit onvoldoende was. Niet alleen was het noodzakelijk bepaalde mededelingen, waarvan men niet zeker wist of ze wel waar waren, bij anderen na te trekken, maar ook werd ik verwezen naar personen die op bepaalde onderdelen beter op de hoogte zouden zijn.

In totaal zijn uiteindelijk gesprekken gevoerd met 20 personen van wie er drie destijds lid waren van de NSB. Van die kant had men uiteraard niet zo'n behoefte "oude herinneringen" op te halen. Begrijpelijk maar wel jammer. Daarom is een woord van waardering voor deze drie wet op zijn plaats evenals een woord van dank aan allen die bereid waren een avond op te offeren voor het onderzoek.

Voorts bleek het nodig onderzoek te doen in het archief van het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie (RIOD) te Amsterdam en het Centraal Archiefdepot van het Ministerie van Defensie in Den Haag. Hierbij kreeg ik alle medewerking. Ook uit het archief van de voormalige gemeente Vinkeveen en Waverveen kwamen waardevolle gegevens, ofschoon op lang niet alle vragen antwoord kon worden gegeven omdat de stukken er niet meer waren. Gebleken is dat na de oorlog op last van de gemeentesecretarie grote aantallen documenten

zijnvernietigd.

Verder heb Ik correspondentie gevoerd iet het BundesmHitararchiv in Felburg, de luchtoorlogspecialisten Van de Haas en Zwanenburg en de heer J. Schouten (over de gevechten in Achterveld). En tenslotte zijn diverse publicaties doorgenomen om de plaatselijke gebeurtenissen in de juiste saienhang te kunnen plaatsen. Hiervan is aan het einde van dit artikel een verantwoording gegeven.

Een niet voorziene ontwikkeling was dat gaandeweg bleek dat het verslag in een paar delen zou moeten gesplitst worden. De zaken in chronologische volgorde weergeven was niet goed iegelijk omdat dit afbreuk zou doen aan de verhaaltrant. Daarom is het geheel gesplitst in drie delen: "De oorlogstijd", "De gebeurtenissen van 5 mei 1945 en daarna" en "De NSB in Vinkeveen".

Een Moeilijk punt vormde het al dan niet noemen van namen; niet iedereen had daaraan behoefte. Daarom komen in dit verslag wel namen voor maar zijn van anderen alleen functie- en beroepsaanduidingen gegeven.

Ofschoon zoveel mogelijk facetten uit deze jaren zijn belicht, ben ik me ervan bewust, dat het overzicht niet volledig is (zou dat trouwens kunnen?). Aanvullingen zouden niet alleen interessant zijn, maar bovendien stof kunnen opleveren voor volgende nummers van de "Proostkoerler".

Adriaan Turkenburg.

GERAADPLEEGDE BRONNEN

Bezet Gebied, dag in dag uit; Het Spectrum 1985
Handboek van de Tweede Wereldoorlog; Het Spectrum 1980
Oe Tweede Uereloorlog van Dag tot Dag; Oosthoek 1984
Nederland 1940-1945; Zomer en Keuning 1985
Nederland in den Oorlog, delen I, 3. 8 en 11; Bruna 1940, 1943
Beknopt overzicht van de Krijgsverrlchtingen der Koninklijke Landmacht
10-19 Mei 1940; Sijthof 1947
De bange Meidagen van '40; Lekturama 1978
Der Uestfeldzug; Druffel Verlag 1979
Der Kampf un die Festung Holland; Nittler & Sohn 1981
Die Wehrmachtsberichte 1939-1945; DTV 1985
Oer weissen Spiegel: Podzan-Pallas 1980
De Volkskrant (30 november 1945)
Rijn en Gouwe (11 april 1970)
Uithoorn in Oorlogstijd; Hist. Ver. De Lange Brug 1980
De Proostkoerler (oktober 1988)
Comeback (no. 1-1989)
Deutschland im Zweiten Weltkrieg; Athena j. 1958
Documenten uit de Public Archives of Canada
Van Wildernis tot Ronde Venen; Stichting Nllnis 900 Jaar 1984
Dagboekfragmenten J.C. Bader, Harmelen

DE OORLOGSTIJD

Demeidagen

Vrijdagmorgen 10 mei 1940 was het zover. Wat velen hadden gevreesd, gebeurde: Duitsland viel Nederland binnen. En niet alleen ons land maar ook België en Luxemburg. Bovendien kwam er een einde aan de zgn. "schemeroorlog" met Frankrijk doordat de Duitse legers via Luxemburg en de Ardennen het noorden van Frankrijk binnentrokken, om de onneembaar geachte Maginotlinie heen. De inval in Nederland was volgens een Wehrmachtsbericht gerechtvaardigd omdat een Engelse invasie in ons land dreigde en het Roergebied daardoor gevaar zou lopen.

Het argument van een Engelse dreiging was ook al aangevoerd toen de Duitse Wehrmacht een maand eerder "de gewapende bescherming van Noorwegen en Denemarken had overgenomen". In werkelijkheid was het een drogreden, want al eind september 1939, toen de Poolse veldtocht ten einde was, had Hitler besloten "sobald als möglich im Westen offensiv zu werden". Tijdens het proces in Neurenberg, in 1945-1946, is trouwens uit documenten gebleken dat Duitsland reeds in juni 1937 militaire plannen gereed had om een oorlog tegen de Westeuropese landen te beginnen. En op 19 januari 1940 bekende Rijkspropagandaminister Goebbels op een massabijeenkomst in Poznan dat "der Krieg bei uns bis in die letzte Pore vorbereitet ist und durchorganisiert".

Wel had Nederland met zorg de toegenomen Duitse agressiviteit en de daarmee gepaard gaande herbewapening gezien. Maar de regering hoopte, net als in 1914, buiten de oorlog te blijven door een strikte neutraliteitspolitiek te voeren. Het bleek een misvatting. Op 29 augustus 1939 had Nederland zich al gemobiliseerd nadat de oorlogsdreiging almaar groter was geworden. Ook de Vinkeveense dienstplichtigen werden opgeroepen en door hun vrouwen, verloofden en familieleden naar het station gebracht. Een paar dagen later begon de Tweede Wereldoorlog.

En op 10 mei 1940 waren wij dus aan de beurt. Over een breed front, van Groningen tot Limburg, overschreden het Duitse 18e en (in het zuiden) het 6e leger om drie uur 's morgens de Nederlandse grens. Bovendien werden zo'n 700 vliegtuigen ingezet en een complete parachutistendivisie. Tijdens de meidagen zouden in totaal 939 vliegtuigen tegen ons land worden ingezet; 328 ervan werden neergeschoten. Velen ervan vlogen ook over Vinkeveen op weg om parachutisten af te werpen boven Den Haag en Rotterdam, troepenconcentraties te beschieten, vliegvelden te bombarderen en deze vervolgens te bezetten. In de vroege morgenuren van de 10e mei werd in de buurt van het dorp een Duitse Dornier 4 door een Nederlandse Fokker G I jachtvliegtuig in brand geschoten; het toestel stortte neer bij de Mijdrechtse Dwarsweg. H.W. van Soest uit Wilnis, die van de meidagen een dagboekje bijhield, beschrijft hoe hij vanaf de Stationsweg een groot Duits vliegtuig door een G I zag neerschieten en het zag neerstorten op het land van Cees Boer. Hij zag er per parachute vier bemanningsleden uitspringen, die later in Noorden bleken te zijn neergekomen. Later op de dag arriveerden er "koloniale" (waarschijnlijk recruten van het KNIL) om de wrakstukken van het vliegtuig te bewaken.

In het torentje van het gemeentehuis werd een post ingericht waarvan de bezetting tot taak kreeg overkomende vliegtuigen te turven. Hiertoe werden meisjes van 18 jaar opgeroepen die bij toerbeurt met z'n tweeën op de uitkijk zaten. Beneden werd geregistreerd hoe vaak er via de radio vliegtuigmeldingen werden doorgegeven.

De oorlog verliep voor Nederland rampzalig. Tegen een zo goed uitgerust en geoefend leger waren wij niet opgewassen en de enige beweging die mogelijk bleek was er een naar achteren. Ook in Vinkeveen waren korte tijd soldaten gelegerd. Zij behoorden tot de 3e compagnie van het 4e bataljon van het 20e Regiment Infanterie (dat deel uitmaakte van het IVE Legerkorps) en stonden onder bevel van de 1e luitenant R. van der Klip. Het IVE legerkorps had tot taak het linkerdeel van de Grebbestelling te verdedigen, het gebied tussen Amersfoort en het IJsselmeer. Gedwongen door de gebeurtenissen meer zuidelijk

van de stelling kreeg ook de 3e compagnie opdracht zich terug te trekken op de Vesting Holland. Uit het door luitenant Van de Klip op 30 iel 1940 gemaakte rapport van de activiteiten van zijn compagnie In de meidagen blijkt dat de eenheid geen frontdienst heeft hoeven doen. Ze was gelegerd in Bilthoven, werd ingezet voor straatcontrole en moest attent zijn op eventuele luchtlandingen. Op 13 mei, 's avonds om half negen, vertrok ze op bevel van de kantonnementscommandant naar Vinkeveen waar ze de volgende ochtend om vier uur aankwam. Daar werd voor legering gezorgd, aldus het rapport. De vrachtwagens werden verdekt opgesteld, er werden wachten uitgezet en de rest van de compagnie mocht gaan rusten. Na het bekend worden van de capitulatie werden nog dezelfde avond en ook de volgende morgen de wapens ingenomen.

De soldaten waren onder andere ondergebracht In het toenmalige Bondsgebouw (thans meubelzaak Van den Berg), de katholieke meisjesschool (thans Kloosterplein) het Maria-Oord en het arrestantenlokaal. In het woonhuis van gemeentesecretaris Eke1, naast het Bondsgebouw, vonden commandant Van der Klip en luitenant Stoltenberg onderdak. Onder de bloeiende kastanjabomen werden de auto's geparkeerd. Ook onder-de hoge bomen In de pastorietuin van de katholieke kerk werden vrachtwagens gestald nadat daarvoor in het hoge hek een opening was gemaakt. De compagniescommandopost werd ondergebracht in het kantoor van de toenmalige Boerenleenbank op het plein van de katholieke jongensschool. Om te voorkomen, dat de soldaten op het moment van actie onvoldoende inzetbaar zouden zijn, kreeg de eigenaar van de tussen het Bondsgebouw en Marla-Oord gelegen café "Buitenlust" opdracht zijn drankvoorraad te vernietigen! Een leegstaande woning op Klein Amsterdam, nu deel van de provinciale weg N 201 (of S 21) werd ingericht als gevangenis voor weerspanningesoldaten.

Na de capitulatie werden op het bleekveld van de woning achter het Bondsgebouw de wapens Ingezameld, althans een gedeelte ervan. Net als in andere plaatsen waren de manschappen verbitterd over de capitulatie en probeerden ze wapens achter te houden. Een van de latere commandanten van het verzet In Vinkeveen wist de mannen ervan de overtuigen dat hij een betere schuilplaats wist en liet de wapens In een roeiboot gooien. Hij voer hiermee naar de Ring, wierp de wapens in het water, markeerde de plaats en viste ze na een jaar weer op om ze onder het verzet te verdelen. Uiteraard had zich toen op de wapens - hoofdzakelijk geweren en pistolen - nogal wat roest afgezet. Ze werden hiervan ontdaan door horlogemaker Piet Aarsman, die ook de afvuurmechanismenrepareerde.

De militairen kregen na hun ontwapening van het Duitse opperbevel opdracht terug te keren naar de plaats waar ze oorspronkelijk waren gelegerd, met medeneming van hun uitrusting. Op 23 «ei vertrok de compagnie daarom naar Bilthoven, om een dag later gedemobiliseerd te worden en naar huis te gaan.

De opwinding onder de Nederlandse bevolking was groot. Hoewel hier en daar kleine successen werden gemeld en de geallieerden - toen alleen nog Engeland en Frankrijk - hulp beloofden, geloofde niemand nog in de overwinning. Daarbij kwam dat In ons land een omvangrijke vijfde colonne actief was die al eerder spionage voor de Duitsers had verricht en hun nu ook weer hulp verleende. Al op de eerste oorlogsdag had het Algemeen Hoofdkwartier van het Nederlandse Leger opdracht gegeven alle Nederlanders en vreemdelingen te Interneren die staatsgevaarlijk werden geacht. Voor Vinkeveen betekende dit het oppakken van de NSB'ers. En Vinkeveen telde er in verhouding veel. De politie arresteerde degenen van wie bekend was dat ze lid waren en bracht ze over naar het havengebied De Rietlanden in Amsterdam waar ze voor internering naar Engeland zouden worden getransporteerd. Zover kwam het echter niet, Enerzijds was het Noordzeekanaal geblokkeerd door schepen die tot zinken waren gebracht; anderzijds werd het voornemen achterhaald door de gebeurtenissen. Het spreekt vanzelf, dat de Duitsers na de capitulatie bevel gaven alle geïnterneerden vrij te laten. De Vinkeveense NSB'ers waren dan ook spoedig weer thuis.

De toestand verslechterde met de dag. De ene verdedigingsstelling na de andere viel, soms na hardnekkige tegenstand. De regering en de Koningin waren

Inmiddels naar Engeland uitgeweken en toen op 14 mei Rotterdam nog werd gebombardeerd, werd dezelfde dag om zeven uur 's avonds, de capitulatie getekend. Alleen Zeeland, dat versterking had gekregen van Franse troepen, hield nog stand - tot een bombardement op Middelburg deze provincie op 17 mei eveneens tot overgave dwong.

In totaal waren ongeveer 2.200 militairen gesneuveld en 2.700 gewond geraakt. Onder de doden dus twee Vinkeveners: J. Blom die op 15 mei in Schiedam sneuvelde en C. Zaal die precies een jaar later aan zijn verwondingen overleed in Arnhem.

Cornelis (Cees) Zaal diende als soldaat bij het Ie Regiment Huzaren (2e escadron. Ie peloton) dat deel uitmaakte van het 4e Legercorps en een aantal voorposten bezette in het noordelijk gedeelte van de Grebbelinie. Op de eerste oorlogsdag kwam het escadron van Zaal niet in actie en werd zijn regiment teruggetrokken naar de lijn Nijkerk-Achterveld.

Ook de 11e mei verliep rustig. De volgende dag, Eerste Pinksterdag, kreeg Zaals escadron opdracht verkenningen in oostelijke richting uit te voeren. Even buiten Achterveld werd de eenheid van alle zijden aangevallen en vervolgens omsingeld. De huzaren verdedigden zich heldhaftig, maar moesten zich uiteindelijk overgeven.

In dit gevecht nu raakte Cees Zaal aan zijn linker-bovenarm gewond. Hij werd krijgsgevangen gemaakt en overgebracht naar het hospitaal in Emmerik. Pas na negen weken hoorde de ongeruste familie waar hij zich bevond. Op 13 juli werd Zaal uit Duitse krijgsgevangenschap ontslagen en kort daarna overgebracht naar het militaire hospitaal in Arnhem. Aanvankelijk zag het er naar uit dat hij van zijn verwonding zou herstellen. Maar toen bleek dat de gewonde arm niet geamputeerd kon worden, hetgeen voor een algehele genezing nodig werd geacht, ging hij steds verder achteruit. Iets meer dan een jaar na het gevecht te Achterveld, op 15 mei 1941, overleed Cees Zaal, 24 jaar oud. Op 19 mei is hij begraven op het katholieke kerkhof in Vinkeveen. De plechtige Requiemmis werd opgedragen door kapelaan Bauland; deze was directeur van "De Jonge Werkmans" waarvan de overledene lid was geweest. Leden van deze vereniging droegen Zaal naar zijn laatste rustplaats. De uitvaartplechtigheden werden bijgewoond door burgemeester Mühlradt, gemeentesecretaris Ekel, parochiepastoor Campman, enige van Zaals medepatiënten uit Arnhem, bijna alle Vinkeveense oud-militairen en tal van parochianen. Op 16 mei 1990 is tijdens een reünie van oudstrijders in Achterveld een monument onthuld met de namen van de gesneuvelden van het Ie Regiment Huzaren, waaronder dus ook die van Cees Zaal.

Over de oorlogsbelevissen van Johannes (Johan) Wilhelmus Blom is veel minder bekend. Hij maakte tijdens de meidagen van 1940 deel uit van het Korps Motordienst en sneuvelde op 14 mei 1940 (andere bronnen noemen 15 mei). Een broer wilde er niet meer over zeggen dan dat Blom in Schiedam van een dak zou zijn geschoten. Hij ligt begraven op de Algemene Begraafplaats te Schiedam, in de rij oorlogsgraven.

De bezetting

Net de capitulatie van het Nederlandse leger was aan de oorlogshandelingen in ons land een einde gekomen en het dagelijkse leven hernam al snel zijn gewone loop. De mensen gingen weer aan het werk en de kinderen naar school. Rijksmaarschalk Goring had gezegd dat de Nederlanders in economisch opzicht niet slechter behandeld zouden worden dan de Duitsers zelf. Maar dat zou snel anders worden.

Reeds op 15 Juni werd de distributie van brood ingevoerd, een maand later gevolgd door die van rijst, vermicelli, maizena, boter, vet en margarine. Nog hetzelfde jaar werden ook textiel, vlees, vleeswaren, kaas en grutterswaren gerantsoeneerd. Op 1 oktober werd het persoonsbewijs ingevoerd en moesten ambtenaren een zogenaamde ariërsverklaring tekenen. De pers werd gelijkgeschakeld en er kwam een verbod op het luisteren naar buitenlandse zenders. De politie werd om een tegemoetkomende houding jegens de Duitse autoriteiten gevraagd.

In oktober 1939, toen we nog niet in de oorlog waren betrokken, was al een proefdistributie opgezet om de werking ervan te testen voor het geval ze nodig zou zijn. Deze distributie van onder andere suiker verliep naar wens en kon derhalve in naamt worden beëindigd. Nu de distributiemaatregelen echt nodig waren geworden, kon de bevolking de bonkaarten afhalen op vertoon van de distributiestamkaart (met pasfoto en vingerafdruk) die al tijdens de proefdistributie van 1939 was uitgereikt.

De distributie-administratie werd doorgaans ondergebracht op de gemeentesecretarie. Ook in Vinkeveen werd hiertoe op het gemeentehuis een kamertje ingericht. In overleg met de heer C. Koedam, hoofd van de distributiedienst in Mijdrecht (onder deze dienst vielen ook Vinkeveen en Wilnis) werd het plaatselijke distributiewerk opgedragen aan de enige vrouwelijke ambtenaar in Vinkeveen, mejuffrouw C.C. Ekel.

Via de plaatselijke pers werd bekend gemaakt wanneer de bonkaarten (kleine vellen van stevig papier, iet genummerde zegels) konden worden opgehaald. Op dezelfde wijze werden op geregelde tijden de nummers gepubliceerd waarop levensmiddelen e.d. verkrijgbaar werden gesteld. Wie zware arbeid moest verrichten (landelijk was vastgesteld wat daaronder verstaan moest worden) kon in aanmerking komen voor extra voedselbonnen. Ook voor een huwelijks- of babyuitzet was het mogelijk extra toewijzingen aan te vragen. De bonnen voor het aanschaffen van textiel werden "punten" genoemd. Ook voor het verkrijgen van fietsbanden» schoenen, werkschoenen, e.d. bestonden afzonderlijke regelingen.

Toen het distributiewerk zich uitbreidde en voor één persoon teveel werd, verhuisde de Vinkeveense distributiedienst naar de openbare lagere school naast de hervormde kerk (thans Hervormd Verenigingsgebouw) die niet meer in gebruik was. In december 1943 werd de stamkaart vervangen door de Tweede Distributiestamkaart, dit om hen te treffen die zich aan de Arbeidsinzet hadden onttrokken of waren ondergedoken. Deze stamkaart zou in gebruik blijven tot in 1949, toen als laatste de distributie van sigaretten en vlees werden opgeheven.

Op de eerste dag van de oorlog kreeg de bevolking opdracht de ramen te verduisteren en geen buitenlichten te laten branden. De bezetting was nog geen dag oud of de Duitsers namen deze maatregel over, met de bepaling dat hierop streng zou worden toegezien. Ook werd bepaald, dat de Duitse zomertijd zou worden ingevoerd. Met Duitsland, dat de Middeneuropese tijd aanhield, had altijd al een verschil van 40 minuten bestaan en daar kwam nu nog eens een uur zomertijd bij, zodat het verschil uiteindelijk 1 uur en 40 minuten bedroeg. Via de radio werd bekend gemaakt dat in de nacht van 15 op 16 mei, midden in de week, de klok om twaalf uur 's nachts naar tien over half twee moest worden gezet. Ook dus in het Vinkeveense gemeentehuis - en dat leidde tot een vermakelijk voorval. Terwijl voor ieder de dag dus 100 minuten eerder begon, gold dat niet voor de eerste ambtenaar ter secretarie, J. Hoogendoorn. Hij stond bekend als een zeer stipt en nauwgezet man die nog nooit ook maar één

minuut te laat was geweest. Die morgen zette hij, zoals gewoonlijk, zijn fiets tegen het gemeentehuis en ging naar binnen. Wie schetst zijn verbazing toen hij niet, zoals gebruikelijk, de eerste was, maar al zijn collega's al bedrijvig aan het werk zag. Gemeente-ontvanger J. Honkoop zat druk te schrijven; de tweede ambtenaar A. Bles en mejuffrouw Ekel zaten eveneens al over hun werk geboden. Niet begrijpend keek Hoogendoorn naar de hangklok, haalde vervolgens zijn horloge uit zijn vestzak - en stond als aan de grond genageld. Hier begreep hij niets van! Later bleek de tijdswijziging hem volledig te zijn ontgaan omdat hij uit zuinigheid nooit een radio had willen aanschaffen!

Vanaf 1 november 1940 werd een uitgaansverbod van kracht van 's nachts 12 tot 's morgens 4 uur. In de loop der jaren zouden deze tijden enkele keren worden gewijzigd, totdat het uiteindelijk van 's avonds 8 tot 'smorgens 6 uur verboden was zich zonder vergunning op straat te bevinden.

Reeds in juni kwam er een bevel tot inlevering van vrachtwagens en autobussen. Alleen wanneer aangetoond kon worden dat de voertuigen voor vitale diensten nodig waren kreeg men ontheffing van de inleveringsplicht. Benzine was natuurlijk schaars; alleen zij die een motorbrandstofvergunning hadden, kregen vijf liter per keer. Velen monteerden daarom een houtgasgenerator op of achter de auto. Ook werden auto's wel uitgerust met grote ballonnen lichtgas op het dak; deze voertuigen zijn in Vinkeveen echter nauwelijks te zien geweest.

Half april 1942 werd de arbeidssinzet Ingevoerd, waarbij zij die gemist konden worden, verplicht werden in Duitsland te gaan werken. Onder de opgeroepen zijn er nogal wat geweest die hieraan geen gehoor gaven en onderdoken, vaak bij boeren waar de pakkans het kleinst was. In september/oktober werd met de actie "Koenraad van de Arbeidsdienst" geprobeerd het werken in Duitsland te idealiseren. Omdat dit niet veel succes had kregen alle burgemeesters eind december opdracht aan de gewestelijke arbeidsbureaus de namen en adressen door te geven van alle mannen, geboren tussen 1918 en 1922. Veel burgemeesters hebben dit geweigerd. Of Vinkeveen ook zo'n brief heeft ontvangen en eveneens heeft geweigerd, is niet meer te achterhalen; In het archief was daarover niets te vinden. Half juli 1943 gaf Rauter, hoofd van de SS en de politie in Nederland, opdracht wekelijks razzia's te houden op hen die zich aan de opgelegde verplichting hadden onttrokken.

Ook in Vinkeveen zijn een paar keer zulke razzia's gehouden. Wehrmacht-soldaten met overvalwagens (vrachtwagens met zeilbedekking) doorzochten de huizen op mannen die eigenlijk in Duitsland hadden moten zitten. Onder de soldaten bevonden zich mannen die niet echt serieus zochten en bij het zien van kleine kinderen zeiden "zu Hause auch so einen Bube zu haben". Maar er werden wel Vinkeveners opgepakt. Gelukkig is iedereen behouden uit Duitsland teruggekeerd. Toch was het allemaal niet genoeg. Half augustus eiste Sauckel, door Hitler verantwoordelijk gesteld voor de arbeidssinzet, nog eens 100.000 Nederlandse arbeidskrachten voor de Duitse oorlogsindustrie. Uiteindelijk zouden zo'n 600.000 Nederlandse arbeiders in Duitsland te werk worden gesteld.

Eind juli 1942 moest op last van Rijkscommissaris Seyss-Inquart (in de volksmond "zes-en-een-kwart") alles worden ingeleverd dat van lood, koper, nikkel en brons was vervaardigd. In Vinkeveen werden deze voorwerpen ingezameld in zaal "Ruimzicht", waarna ze naar Utrecht werden overgebracht. Onder deze inleveringsplicht vielen ook de kerkklokken, het protest van de bisschoppen ten spijt. Omdat men niet alle klokken in één keer kon weghalen, kwam Vinkeveen pas in mei van het jaar daarop aan de beurt. In de hervormde kerk werd ter vervanging van de klok iets opgehangen, dat qua geluid leek op het slaan van een stoffer tegen een blik. De toren van de katholieke kerk bleef zwijgen; deze kon pas in 1948 het vertrouwde, galmende geluid laten horen, zij het wel met nieuwe klokken.

Op 13 mei 1943 beval Rauter de verbeurdverklaring van alle radio-toestellen. Dit hield in dat men ze onbeschadigd moest inleveren. In Vinkeveen was daartoe het Bondsgebouw aangewezen, dat na het verbieden van de vakverenigingentoch leeg stond. Landelijk is gebleken, dat een kwart van de Nederlanders hun toestel achter heeft gehouden.

Begin oktober 1943 kreeg ee gemeente bericht dat nog voor het einde van het jaar de vordering van paarden te verwachten was. De Duitse legerautoriteiten zouden zich hiermede zelf belasten. Bij de achteruitgang van de katholieke kerk had zich daarom op een gegeven ogenblik een Duitse keurmeester geïnstalleerd aan wie de paarden moesten worden voorgeleid. Zich hieraan onttrekken was strafbaar. Maar de boeren hadden niet zoveel zin hun dieren zomaar af te staan en bedachten een truc waardoor de paarden (tijdelijk) kreupel liepen en dus werden afgekeurd. Een keer lukte het zelfs een paard een zodanige beweging te laten maken dat het dier de tafel van de keuringsmeester aan diggelen sloeg.

Begin januari 1941 al waren Joden en halfjoden verplicht geworden zich te laten registreren. Duitsland voerde niet alleen oorlog tegen het imperialisme van Engeland en Frankrijk, naar ook tegen het "internationale Jodendom". Na tal van beperkende maatregelen tegen hen, en ondanks protesten van kerkelijke en Maatschappelijke zijde (februaristaking 1941), vertrok in de nacht van 14 op 15 juli 1942 vanaf het Centraal Station in Amsterdam het eerste jodentransport naar Westerbork. Vandaar zouden de Joden later naar vernietigingskampen worden gevoerd. Het zouden er meer dan 100.000 worden. In Vinkeveen woonde slechts één jood (in Maria-Oord) en hij heeft de oorlog overleefd. Ook het joodse gezin Peper, dat bij Piet van Vliet op De Zuwe was ondergedoken en dat in februari 1945 nog een kleine kreeg, kwam de oorlog goed door. Begin april 1941 kregen de gemeenten opdracht bij de toegangswegen een bord te plaatsen met de tekst: "Voor joden verboden"; een verplichting die overigens korte tijd later weer werd ingetrokken. Ook in Vinkeveen heeft, blijkens een vaak gepubliceerde foto zo'n bord gestaan. Onduidelijk is waar dit geweest kan zijn. Meerdere geraadpleegde tijdgenoten hebben de plaats niet kunnen identificeren. Het vermoeden bestaat dat het op het begin van de Baambrugse Zuwe is geweest, tegenover de familie Beukers.

Na de Duitse nederlagen bij El Alamein en Stalingrad riep Goebbels de "totale oorlog" uit. In Nederland werden de maatregelen verhard en de voedselrantsoenen verminderd. Overal werden razzia's gehouden op hen die de Arbeidsinzet ontdoken. Zij die in 1940 in militaire dienst waren geweest, werden opgeroepen in krijgsgevangenschap te gaan. Ook van hen doken velen onder. Na de spoorwegstaking van 17 september 1944 nam het aantal onderduikers nog toe, zodat begin 1945 boven de grote rivieren ^ 350.000 mensen verborgen zaten. Om hen bonkaarten voor voedselrantsoenen te bezorgen werden steeds meer distributiekantoren overvallen waaronder eind maart 1944 ook dat van Mijdrecht. De voedselvoorziening was niet alleen voor de onderduikers een probleem, ook de bevolking kreeg het steeds moeilijker. Alles was op de bon, maar dat was nog geen garantie dat men met die bonnen ook iets kon kopen. De voedsel-toevoer uit de noordelijke landbouwgebieden stagneerde en dat werd in de winter 1944-1945 nog eens verergerd door het dichtvriezen van de kanalen. Treinen reden al niet meer sinds 17 september 1944, de dag van de luchtlandingen bij Arnhem.

De zwarte handel tierde welig. Begin 1945 kostte een mud aardappelen f 560,-, een pond tarwe f 26,-, een ons kaas f 20,- en een pakje surrogaatsigaretten, merk "Amateur", f 80,-. Vele stedelingen besloten zelf op voedsel uit te gaan en kwamen daarbij ook in Vinkeveen terecht. Men ging de boerderijen en ook wel de gewone huizen langs met de vraag om brood of ander voedsel.

Maar ook de Vinkeveener had het moeilijk. Voor hem gold uiteraard dezelfde rantsoenering als voor de stedeling, al had hij meestal het voordeel boeren en tuinders onder zijn kennissen of in de familie te hebben. Bij hen kon hij melk, aardappelen en tarwe krijgen, al was het mondjesmaat. Ook was er bij de boeren vaak "delen", zoals het werd genoemd. Het hield in dat de boeren tarwe en rogge uitdeelden in porties van 1 of 2 kilogram. Zoiets werd niet officieel bekend gemaakt maar van mond tot mond doorgegeven. De tarwe liet men malen bij Van Seim of men deed het zelf in een eigengemaakt molentje. Het meel werd naar de bakker gebracht die dan een paar dagen later een brood leverde. Vlees was er nauwelijk, maar er "verdronk" wel eens een koe of het dier "stierf" door een andere oorzaak. Het beest werd dan naar de noodslachtplaats

bij De Lange in Waverveen gebracht, daar geslacht en voor de verkoop gereed gemaakt. Dorpsomroeper Gert van Zwieten "bekkelde" dit fietsend rond door met een dikke trommelstok op een dekselvormig stuk blik te slaan dat hij aan de stang van zijn fiets had vastgemaakt. Ieder liet dan waarmee hij bezig was in de steek en sprong zo snel mogelijk op de fiets (met surrogaatbanden van massief rubber) om naar Waverveen te spurten, waar zich inmiddels al een flinke rij had gevormd. Meestal was er niet voor iedereen genoeg; de laatste had niets of hooguit wat botten waar niet veel vlees meer aanzat.

Om het tekort aan voedingsmiddelen enigszins op te vangen werd in de loop van het najaar van 1944 bij de Baconfabriek in Uithoorn een Centrale Keuken ingericht. In de volksmond "de gaarkeuken". Deze bediende de omliggende dorpen Mijdrecht, Wilnis, De Nes, Ouderkerk, Bovenkerk en ook Vinkeveen. Het voedsel werd in grote eikehouten vaten op een paardewagen rondgebracht door Johan van Zwieten, Johan Ekel en Fried Muhlradt. De kaden werden bediend met een bakfiets die gereden werd door Jan Kolenberg jr en gemeentearbeider Gert van Zwieten. Het eten bestond meestal uit stampot en soms uit soep. Slechts wie kon aantonen niet op een andere manier in de eigen voeding te kunnen voorzien, kwam in aanmerking voor bonnen voor dit gaarkeukenvoedsel. Op 10 Juni 1945 werd voor het laatst een maaltijd verstrekt.

De brandstofvoorziening was aan het einde van de oorlog al even slecht als die van het voedsel. Afgesneden van het steenkolengebied in Zuid-Limburg (door de snelle opmars van de geallieerden tot aan de grote rivieren) was men uit-sluitend aangewezen op turf. En daar was in Vinkeveen natuurlijk genoeg van. Met vier baggermachines werden alle akkers benut die maar enigszins in aanmerking kwamen voor de turfwinning, zelfs akkers die al waren opgegeven omdat ze te smal waren geworden. Ook akkers waar voorheen koeien graasden werden uitgeveend. Omdat veel Vinkeveners turfmaker waren of waren geworden, bestond bij dat deel van de bevolking geen gebrek aan brandstof. En de overigen konden door ruil of via-via ook nog wel aan turf komen. Maar er moest wel zuinig worden gestookt. Moeilijker had het de stedeling en dan met name de Amsterdammer. Met bakfietsen, handkarren en transportfietsen (soms alleen op velgen!) kwam men lopend naar Vinkeveen om wat van de begeerde brandstof te bemachtigen. Als ergens in het dorp een praam met turf afmeerde, had zich in minder dan geen tijd een lange rij wachtenden gevormd. Men nam mee wat meegenomen kon worden, soms waren zelfs de (blad)veren gestut met turf om doorzakken te voorkomen,

Vanaf 12 november 1944 was er ook geen electriciteit meer. Uit de bovengrondse leidingen, toen nog aan palen, had men de zekeringen gedraaid die de afgetakte leiding verbond met de hoofdleiding. Sommige verzetslieden, en ook wel anderen, zagen echter kans op een donkere avond in de paal te klimmen en de aansluiting weer tot stand te brengen met behulp van zilverpapier en/of een stopnaald of door het vastdraaien van een losse dop. Op die manier had men dus weer licht, al was het bezit ervan niet altijd een een onverdeeld genoegen. Wordt er bij zo'n huis 's avonds aangebeld, dan was het gehele gezin onmiddellijk in staat van alarm. Er kon pas worden opengedaan nadat het elektrische licht was gedoofd, er een olielampje was aangestoken en alles was opgeruimd waar veel licht bij nodig was!. Degenen die zo'n illegale aansluiting niet durfden te maken (en dat waren de meesten) moesten zich behelpen met kaarsen, olielampjes en oude carbidlantaarns. Op 9 juli 1945 was er voor iedereen weer stroom.

Met Kerstmis 1944 kreeg de katholieke kerk stroom voor de nachtmis van half zes (twee uur later dan normaal), mits er geen al te uitbundig gebruik van zou worden gemaakt. Toch baadde de kerk tijdens de tweede mis enige tijd in het licht, als om te laten zien hoe het eigenlijk had gemoeten. Water was er slechts enkele uren per dag en dan soms nog zo weinig dat het alleen via het aftapkraantje kon worden verkregen.

Het gemiddelde dagrantsoen in West-Nederland was in februari 1945 gedaald tot 340 calorieën. De toestand dreigde onhoudbaar te worden. Eind februari meerden in Delfzijl Zweedse schepen af om wittebrood te lossen, een onvergetelijke lekkernij. Eind april kregen de geallieerden van de Duitse au-

toriteiten toestemming voedselpakketten af te werpen, maar toen die werden gedistribueerd was de oorlog al voorbij. Zo kon In Vinkeveen voor het eerst op 12 mei een voedselpakket worden afgehaald bij de kruidenier Toon Kuijper aan de Spoorlaan. Voor een gezin van vijf personen was er 5 pond biscult, 2\ reep chocolade en vier busjes Engels vlees beschikbaar gesteld.

In november 1944 waren de geallieerden over de gehele lengte van de provincie Limburg opgedrongen tot aan de Maas, waardoor de rivier frontlijn werd. In het noorden van Lliburg ligt achter de Maas het plaatsje Ottersum waarvan In Vinkeveen op dat moment vrijwel niemand had gehoord. De bevolking van Ottersum moest geëvacueerd worden omdat elk moment een geallieerd offensief werd verwacht. De bewoners vertrokken naar het noorden en kwamen terecht in Vinkeveen, dat als evacuatieplaats was aangewezen. Volgens een inkwartieringslijst die op het gemeentehuis lag, werden de geëvacueerden vooral bij boeren, naar ook wet bij particulieren ondergebracht. De typisch Limburgse boerenkarren, met hun hoge wielen, trokken aanvankelijk sterk de aandacht, maar werden in het dorp als snel een vertrouwd gezicht. Een dag na de capitulatie, op 6 mei 1945, vertrokken de Limburgers weer naar huis, voorzover daar tenminste nog iets van over was, van de toestand in Ottersum hadden ze geen vermoeden. De reis duurde twee dagen en pas toen kon de schade worden opgenomen. Verscheidene Vinkeveners hebben nog steeds contact met hun vroegere evacués. Ook heeft Hertha nog vele jaren uit en thuis vriendschappelijke wedstrijden gespeeld tegen de Ottersumse voetbalclub.

Ook de nieuwsvoorziening was aan het einde van de oorlog slecht. Weliswaar bleef een aantal gelijkgeschakelde kranten dagelijks verschijnen, maar het formaat werd almaar kleiner. De in Vinkeveen veel gelezen "Utrechtse Courant" kwam op de duur nog maar af en toe uit en in april 1945 was de krant kleiner dan het A 5-formaat en bovendien nog maar eenzijdig bedrukt. Voor zover bekend is het nummer van 18 april het laatste in Vinkeveen verspreide geweest. De enige manier waarop men betrouwbaar geïnformeerd kon worden was door middel van de illegale bladen. Ook het door de geallieerden uitgeworpen pamflet "De Vliegende Hollander" hield de bevolking op de hoogte van de voordeelingen van de geallieerden. Verder was er natuurlijk Radio Oranje, die men echter alleen kon ontvangen als men illegaal stroom had afgetakt.

De belangrijkste informatiebron was de "Luistervink", een door Van Hilten en Nagtegaal (schuilnaam Piet Vink, vandaar) in Uithoorn uitgegeven, tweezijdig gestencild blaadje. Het verscheen aanvankelijk eenmaal per week, later driemaal en gedurende de laatste maanden van de oorlog zelfs dagelijks, in een oplage van ^ 1.200 stuks. Het blad bereikte Vinkeveen door het moedig gedrag van Jan van Spengen, die het iedere keer in Uithoorn ging halen. Hij zou daarvoor tijdens de bevrijdingsfeesten in juni 1945 uitgebreid worden geëerd ("J.C.N. van Spengen, aartsvijand van de loffenkrengen").

In de laatste maanden van de bezetting (de juiste datum is niet meer te achterhalen) kreeg Vinkeveen een NSB-burgemeester. Burgemeester Muhlradt was met ziekteverlof gestuurd en zou na de bevrijding niet meer terugkeren. De nieuwe burgemeester heette A. Hetteema, was propagandaleider van de NSB-kring De Vechtstreek en woonde aan de Groenlandse Kade. Mensen die hem hebben gekend vonden hem een redelijk man met wie best te praten viel en die ook wel bereid was zijn invloed aan te wenden als hij daartoe mogelijkheden zag. Toen hij eens door een bezoeker werd afgeblaft, heeft hij dat stoïcijns over zich heen laten gaan en geen actie ondernomen, 's Avonds tegen achten reed hij vaak op zijn motor door het dorp om jongelui die nog wat rondhingen aan te manen naar binnen te gaan en zo een overtreding te voorkomen. Melk die bij een boer in beslag was genomen, liet hij bezorgen bij het Maria-Oord. En hij zorgde ervoor dat schipper Jan van der Wiilt met Hein Verhoek met zijn boot aardappelen voor Vinkeveen kon halen in Drente. Op bevrijdingsdag is burgemeester Hetteema, met zijn motor op weg naar Abcoude, op het Rijksstraatweggedeelte Lange Coupuren tegen een boom gereden en dodelijk verongelukt. Hij wilde proberen de Duitsers te bewegen een einde te maken aan de gevechten met de BS die in de loop van de middag waren uitgebroken. Vanaf 7 mei nam Baron Bentinck het burgemeesterschap waar, tot op 16 mei 1946 A.C. Blom tot burgemeester werd benoemd.

Het verzet.

Dat Nederland niet stond te juichen bij de inval van de Duitsers was duidelijk. Het duurde dan ook niet lang of er ontstonden ondergrondse groepen die zich verzetten tegen de bezetter. Veel kon men aanvankelijk niet uitrichten en bovendien moest men zeer op zijn hoede zijn voor verklikkers. Men wachtte een beloning van f 10,-- als zij een tegen de bezetter gerichte actie konden doorgeven aan de Sicherheitspolizei. Hierdoor liet het verzet zich echter niet afschrikken en op 31 augustus 1940 verscheen het eerste nummer van het illegale "Vrij Nederland". Eerder al, op 25 juli, was de eerste illegale "Nieuwbrief" van Pieter 't Hoen uitgekomen. Maar op 3 maart voltrok de bezetter ook al het eerste doodvonnis.

Ook in Vinkeveen organiseerde het verzet zich. Hoe het precies ontstaan is en wie het initiatief hebben genomen is niet goed meer te achterhalen. Van de toenmalige top (Berkelaar, van Golen en van Ruller) is niemand meer in leven. De betrokkenen die wij hebben gesproken, waren door steeds weer andere personen benaderd. Hierdoor wist men wel wie er in kleinere kring tot het verzet behoorde, maar kende men niet iedereen. Later, toen steeds duidelijker werd dat Duitsland de oorlog ging verliezen, nam het aantal verzetslieden toe en bij de bevrijding maakte een honderdtal personen deel uit van het Vinkeveense verzet.

Tot haar taak rekende de Vinkeveense illegaliteit onder andere het verlenen van hulp aan onderduikers en, later, het overvallen van boerderijen om tarwe en vlees af te dwingen voor hen die in behoeftige omstandigheden verkeerden. Eenmaal zouden daarbij zelfs Duitse uniformen zijn gebruikt.

Belangrijk voor het verzet was ook het bezit van wapens. Weliswaar waren er bij de capitulatie in 1940 nogal wat achtergehouden, maar dit was niet voldoende. Daarom vonden later vanuit Engeland wapendroppings plaats. Hiertoe gaf Radio Oranje 's middags een bepaald codewoord door. Als dit 's avonds werd herhaald, ging de dropping door. Op een weiland, eerst bij Oukoop, later in Donkereind bij van Vliet, werden vier lichtbakjes geplaatst waartussen het geallieerde vliegtuig de kisten met wapens, munitie en ook wel versnaperingen aan parachutes neerliet. Vervolgens verzamelde men zich ergens om de wapens schoon te maken en de munitie te sorteren.

De meeste wapenzendingen bestonden uit stenguns, een soort machinepistool en zeer geschikt voor straatgevechten. Ermee oefenen was natuurlijk niet mogelijk, want schieten gaat nu eenmaal niet geluidloos. Eens werd echter een stengun uitgetest waarvan de loop iets verbogen was. Met een harde knal barstte het wapen uiteen, maar niemand werd gewond. Overigens bleken ook leden van de NSB op de hoogte te zijn van de wapendroppings; ze hebben echter nooit actie ondernomen.

Het oog op het einde van de oorlog, dat vroeg of laat toch moest komen, was een plan ontworpen om de NSB'ers uit hun huizen te halen en gevangen te zetten. Ofschoon in het algemeen wel bekend was wie in Vinkeveen tot de NSB behoorden, werd het toch nuttig geacht over de ledenadministratie te beschikken. Die lag uiteraard niet ter inzage en moest dus "ergens gehaald" worden. Twee verzetslieden boden zich hiervoor aan, braken in bij de administrateur en leverden de gegevens af bij een hoger orgaan van de verzetsleiding in Utrecht. Bij het ophalen van de NSB'ers heeft deze administratie nuttige diensten bewezen.

Tot een echte actie van het verzet is het in Vinkeveen slechts eenmaal gekomen en wel op in de nacht van 6 op 7 september 1944, de tweede nacht na Dinsdag. Tengevolge van de successen van de geallieerden in Frankrijk en België, na de landingen in Normandië, was het Duitse front over grote delen ingestort. Radio Oranje had omgeroepen dat Breda al bevrijd was en dat leidde tot het gerucht dat de bevrijding op handen was. Later meldde Radio Oranje dat het bericht over de bevrijding van Breda op een misverstand berustte maar toen was het kwaad al geschied. In Vinkeveen werd zelfs beweerd dat de geallieerden al bij Woerden waren gesignaleerd! De teleurstelling was dan ook groot toen bleek dat ze alleen nog maar de Nederlandse grens hadden overschreden, bij

Valkenswaard.

Het verzet had echter al zijn maatregelen genomen. Om te voorkomen dat de Duitsers en de NSB'ers zouden vluchten, ging de Illegaliteit over tot het versperren van de uitvalswegen. De toenmalige ophaalbrug over de Voorwetering bij de Baambrugse Zuwe werd uit haar hengsels gelicht en in het water neergelaten. Ook de ophaalbrug aan de Schans in Donkereind werd onklaar gemaakt. De zelfde dag had de gemeente de bruggen overigens weer gerepareerd; ze mocht daarvoor na de oorlog f 60,-, respectievelijk f 20,- declareren bij de militaire commandant van Utrecht-West. De toenmalige draaibrug over de Mid-denwetering, bij café "Visserlust" In de Baambrugse Zuwe, zou eveneens onklaar worden gemaakt. Een commando van zes man nam die taak op zich. Nog maar net begonnen zag men echter het zwakke licht van een fietser naderen. In de veronderstelling dat het een Duitser was - burgers mochten immers op dat uur niet meer op straat zijn - verschool men zich tot de man gepasseerd zou zijn. Het bleek een burger te zijn die het blijkbaar had aangedurfd in spertijd over straat te gaan. Naar zijn verschijnen had de schrik er goed ingebracht, men liet de brug verder de brug en ging naar huis.

Een andere voorgenomen actie in dezelfde nacht bleef eveneens onuitgevoerd. Voor de ophaalbrug in de Provinciale Weg bij de Demmerikse Sluis (nog maar enkele maanden open) zou een valkuil worden gegraven om Duitse voertuigen tegen te houden. Eenmaal ter plaatse schrok men er toch voor terug en zonder iets te hebben ondernomen ging iedereen weer naar huis. Mogelijk speelde vrees voor represailles een rol, want het was bekend dat de Duitsers bij sabotagedaden hard toesloegen.

Op 5 iel 1945 kwam het verzet bovengronds. Het had toen opdracht de uitvalswegen van het dorp te bewaken om te voorkomen dat de NSB'ers zouden vluchten. De dag zou echter heel anders verlopen dan men zich 's morgens had voorgesteld.

De oorlog te land,

De oorlog zelf speelde zich gedurende al die jaren voornamelijk ver van Nederland af, in Afrika, Rusland, het Verre Oosten, Italië en, na 6 juni 1944, ook in Frankrijk. Iedere nederlaag van de Duitsers werd met enthousiasme begroet en, afgaande op de frontberichten, maakte ieder zijn eigen schatting over het tijdstip van het einde van de oorlog.

Dat er ook gevochten zou kunnen worden in het gebied van de Ronde Venen hield men niet echt voor mogelijk; het was daarvoor veel te drassig. Dat was juist - en het zou nog drassiger worden!

Voor de oorlog was er al sprake geweest van een betere ontsluiting van de Ronde Venen. Een provinciale weg moest een vlottere verbinding tot stand brengen met de steden Hilversum, Utrecht en Amsterdam. Deze waren destijds alleen bereikbaar via de Ter Aase en de Baambrugse Zuwen. Mussert, de latere NSB-leider, had voor de oorlog als hoofdingenieur-directeur van de Provinciale waterstaat van Utrecht al een brug over de Plassen ontworpen, naar die oplossing was verworpen. De Duitsers, die voor troepenverplaatsingen behoefte hadden aan goede wegen, hakten de knoop door en lieten een weg dwars door de Plassen aanleggen; In Vinkeveen moest daarvoor het huizenrijke woonerf "Klein-Amsterdam" wijken.

De weg, die begin mei 1944 werd geopend en ook wel het Hazenpad werd genoemd, verbond de Amsterdamse Straatweg in Loenersloot met het stuk provinciale weg dat al voor de oorlog tussen Vinkeveen en Mijdrecht was aangelegd en Hoflandse Dwarsweg heette. Aan weerszijde van beide wegen moest in opdracht van de Wehrmacht (afdeling Feldgendarmierie Arnhem) kuilen worden gegraven als dekingsmogelijkheid bij beschietingen door geallieerde vliegtuigen. Hun overwicht in de lucht was zo groot dat zij vrijwel zonder tegenstand konden schieten op alles wat bewoog, ook op treinen.

Voor het graven van deze schuilgaten riep de gemeente vanaf 27 mei 1944 arbeiders op. De kuilen moesten ongeveer zes meter uit elkaar liggen en be-

stonden uit twee typen. De ene liep taps toe en was 1.40 m diep en 50 cm (onder) tot 90 cm (boven) breed, het andere was 2.20 m lang, 50 cm diep en 1.80 breed. De kuilen moesten aan de bovenzijde worden afgedekt met riet, om instorten te voorkomen; deze afdekking zou echter door een bouwfirmma worden verzorgd. De werkzaamheden moesten half juni gereed zijn. Dat werd echter niet gehaald, want op 8 juli werden nog eens 16 personen opgeroepen. Dat dit werk bij de bevolking niet populair was, laat zich raden. Op 27 mei werden 67 mannen opgeroepen zich 'smorgens om zeven uur te melden bij de kruising Provinciale weg/Herenweg, met medeneming van schop of spade en eten. Er kwamen er 50 op-dagen; 5 meldden zich ziek en de rest liet het afweten. Uiteindelijk kon de gemeente, die de opgeroepen moest betalen (f 0,58 per uur; ploegbazen f 0,70) bij de Wehrmacht een declaratie indienen voor het graven van 1.293 kuilen.

Maar erg tevreden was de Wehrmacht niet. Na inspectie door een Duitse generaal kwamen twee officieren "ten mijnen huis" (onduidelijk is om wie het ging) zich beklagen over de kwaliteit van de schuilgaten. Ze moesten dieper en schoner; de wallen om de kuilen mochten slechts 15 cm hoog zijn; om de vier of vijf gaten moest een paal komen met een bos stro om vanuit de lucht beter zichtbaar te zijn (?); Indien er geen hout was moesten palen uit de bomen worden gezaagd en het werk moest binnen acht dagen gereed zijn. Ook op 13 februari 1945 klaagde de Wehrmachtskommandantur in Utrecht over de schuilgaten. De door de dooi veroorzaakte schade moest zo spoedig mogelijk worden hersteld. Daarbij werd verwezen naar de opdracht van 24 oktober 1944, waarin de gemeenten verantwoordelijk waren gesteld voor het onderhouden van de schuilgaten.

Kort na het gereed komen van de gaten moest er al een dienst doen. Een geallieerde jager kreeg op zeker moment een Duitse DKW in het oog, ter hoogte van de bocht die de weg in de Plassen maakt. Er volgde een duikvlucht, het boordgeschut ratelde, een regen van kogels besproeide het autootje en vervolgens draalde het vliegtuig met een wijde boog weg. De inzittenden van de DKW kropen uit hun schuilgaten, verwisselden een wiel en reden met kogelgaten in de deuren verder.

Veel verkeer was er in die dagen niet, althans niet overdag. En als er al Duitse voertuigen reden, waren ze zwaar gecamoufleerd, met grillige gespoten schutkleuren en veel takken. Vaak hadden ze een tweede wagon op sleeptouw, niet omdat deze defect was, maar om benzine te sparen.

Kort voor het einde van de oorlog, op zaterdag 21 april 1945, kwam er weer een oproep om arbeidskrachten, nu van burgemeester Hettema en van veel ernstiger aard, om zich te melden door werkzaamheden in de omgeving van de gemeente. 300 Arbeiders werden opgeroepen zich maandagmorgen 23 april om 8 uur vrijwillig aan te melden op het plein voor het raadhuis in Vinkeveen. "Indien geen voldoende aantal arbeiders verschijnt zal een 25-tal hulzen in de gemeente in brand worden gestoken en zullen bovendien bij niet nakoming van de opgelegde verplichting vrouwen tewerk worden gesteld. Een aantal personen uit de gemeente is als gijzelaar gesteld voor nakoming van de opgelegde verplichting".

Uit het dagboek van de oud-Vinkevener Jo Bader blijkt dat "heel veel mannen" waren opgekomen en dat bovendien de werkzaamheden een dag waren vervroegd zodat men dus al op zondag moest beginnen. Daar er door de bezetter geen represaillemaatregelen zijn genomen kan worden aangenomen dat hij tevreden was over de opkomst.

Waar de werkzaamheden moesten worden verricht kon niet worden achterhaald. Geraadpleegde tijdgenoten spreken over de waterkering in Oukoop, maar dit werk was tegen die tijd al gereed. Op een oorkonde die na de bevrijding werd uitgereikt aan het echtpaar dat voedsel aan de gijzelaars mocht verstrekken staat dat de gijzelaars uit de Vechtstreek "er met hun leven garant voor waren dat de bevolking verdedigingswerken zou aanleggen". Mogelijk betreft het hier de "Stellung Utrecht", daarover straks meer.

Voor het in gijzeling nemen van "een aantal personen" had men o.a. P. van Zwieten, directeur van de plaatselijke Boerenleenbank, thans Rabobank, en

D. van Ruller, belastingcommies, op het oog. Naar van Ruller was niet thuis, hij zat ergens ondergedoken. Daar was echter wel een aantal jongeren in huis die, toen zij de Duitsers zagen komen uit vrees opgepakt te worden, op de vlucht sloegen en het land van Vossestein oprende. De Duitsers zonden hen nog een reeks kogels na, maar zij bleven ongedeerd. Alleen een klomp werd versplinterd. Door enkele leden van de familie Kroon van de Zuwe werden zij later met een roeiboot uit hun schuilplaats opgehaald. Ook P. van Zwieten was niet "thuis", maar daar maakten de Duitsers geen punt van; ze namen zijn zoon Piet mee. Het hoofd van de katholieke Jongensschool, meester L.J.E. van de Pol, stond eveneens op het lijstje en werd wel opgepakt. Voorts nog G. de Jong en J. Brouwer.

Onder bewaking werden zij op de flets over de Baambrugse Zuwe naar Abcoude gebracht en voorgeleid aan de Ortskommandant, waarschijnlijk Hans Schreuder, althans was hij het bij de bevrijding. De Ortskommandantur, waar ook Vinkeveen onder viel, was gevestigd in huize Slotzicht. Van de commandant kregen ze in een toespraak te horen dat ze met Leben und Gut verantwoordelijk waren voor sabotagedaden aan wegen en bruggen. Inmiddels waren kapelaan Scholte en burgemeester Hetteema de gegijzelden achterna gereden en boden zich aan om in plaats van de vier hen in gijzeling te nemen. Dit werd afgewezen. Ook een poging van een Vinkeveense NSKK'er (National Socialistisches Kraftfahrer Korps) hen vrij te krijgen, mislukte.

Vervolgens werden de gijzelaars naar het kasteel Loenersloot gebracht waar zich ook al een aantal gijzelaars bevond uit de omliggende dorpen Loenen, Breukelen, Vreeland en Loenersloot. In totaal ongeveer 25 personen van uiteenlopende leeftijd. Alle gijzelaars werden opgesloten in een grote zaal op de eerste verdieping aan de achterzijde van het kasteel. Indien iemand zou ontsnappen zou dat op de andere gijzelaars worden verhaald. De dag werd doorgebracht door wat met elkaar te praten en bijbellezingen te houden. Voor toiletbezoek op de benedenverdieping kreeg men een bewaker met een geweer mee.

Op een avond klonken er schoten op de binnenplaats van het kasteel. In het maanlicht zagen de gijzelaars vanuit een venster bij een boom twee mannen liggen die zojuist waren doodgeschoten. Later bleek dat, toen zij werden aangehouden, zij in het bezit waren van wapens en daarom waren opgepakt.

De in het kasteel gelegeerde soldaten (Feldgendarmerie oftewel militaire politie) leken niet meer in de Endsieg te geloven en vierden waarschijnlijk daarom de nederlaag als een overwinning. Het was tenminste iedere avond feest met veel drank en vrouwen uit de rosse buurt van Amsterdam. Doch ze hadden geen muziek. Over Piet van Zwieten hadden zij gehoord dat hij piano kon spelen en op een avond werd hij uit de groep gehaald zonder dat er gezegd werd waarvoor. De groep dacht dat hij als eerste gefusilleerd zou worden en een grote angst overviel hen. Hij bleek echter het feest met muziek te moeten op-luisteren. Maar hij speelde vals en het gezelschap kon zo dronken niet zijn of ze merkten het op. Hij kreeg een paar draaien om zijn oren en moest weer naar boven.

Het eten was volstrekt onvoldoende, maar de commandant had toestemming gegeven aan de tegenover het kasteel wonenden boer Hoogendoorn melk en brood voor de gijzelaars te brengen. Daardoor had ion nog redelijk te eten. De heer en mevrouw Hoogendoorn werden hiervoor na de bevrijding op 22 augustus tijdens een etentje in hotel De Nederlanden te Vreeland, bedankt en geëerd. Een van de toenmalige gijzelaars had voor een fraaie getekende en gecalligrafeerde oorkonde gezorgd die het paar met de handtekeningen van bijna alle gijzelaars (enkel en waren afwezig) werd overhandigd. Voor iedereen werd er later een afdruk van gemaakt en toegestuurd.

Piet van Zwieten, die als een der weinige Duits sprak, had op zeker moment gezegd dat hij op de Groenteveiling in Vinkeveen werkte en daar "export-fuhrer" was. En export betekende toen alleen uitvoer naar Duitsland. Iets dat in die dagen nog nauwelijks mogelijk was. Maar voor de Duitsers klonk dit niet onaannemelijk en dus mocht hij naar huis. Een paar dagen later, op 1 mei, werd iedereen vrijgelaten. Hierbij zou ds. Rutgers een niet onbelangrijke rol hebben gespeeld.

De brug over de Ring kreeg bewaking van militairen. Deze behoorden tot opleidingsonderdelen van de Hermann Goering Divisie die gelegerd was in Hilversum, Amsterdam en Utrecht. De vergaderkamer van de katholieke Jongensschool diende hen als wachtlokaal.

De Duitsers zaten met name in Abcoude (fort), Loenersloot (kasteel) Nieuwersluis (fort) Breukelen en Maarssen. Blijkens een Duitse schets naar de situatie van 7 mei 1945 was langs de loop van de Vecht, ongeveer van Loenen tot Vreeland, een verdedigingslinie aangelegd, de Utrecht-Stellung. Deze was bemand door het 2e bataljon van de Grenadier Feldausbildungs Regiment 1302, behorende tot de 149e Feldausbildungs Division, en een eenheid van het 812e bataljon Armeense Baupioniere. Het spreekt vanzelf dat de bruggen over het toenmalige Merwedekanaal verdedigingsobjecten waren en streng werden bewaakt. Het verzet maakte voor de Militaire Inlichtingendienst in Londen schetsen van de Duitse posities. Hieruit blijkt dat de bruggen bij Maarssen, Breukelen en Nieuwersluis met mitrailleurnesten werden verdedigd; bij Breukelen ook met pantserafweergeschut en in Maarssen met luchtafweergeschut. In de omgeving van de openbare school in Waverveen stond eveneens luchtafweergeschut opgesteld.

Naast deze verdedigingswerken maakten de Duitsers gebruik van de mogelijkheden die het water bood. Begin 1944 had het Duitse opperbevel al opdracht gegeven grote delen van West-Nederland onder water te zetten. Dat was niet zo moeilijk; men behoefde alleen de gemalen stil te zetten. Om het water beheersbaar te houden moesten er wel waterkeringen worden aangelegd. Op 27 maart 1944 riep burgmeester Mühlradt vrijwillige arbeidskrachten in de leeftijd van 20 - 50 jaar op om langs de lijn Groenlandse Kade, Oukoperweg, Oud-Aaseweg, Boterkade, Boschdijk en Portengen een waterkering aan te leggen van zeven kilometer lengte. Er was haast bij geboden; binnen 14 dagen moest het werk klaar zijn wilde de gemeente niet onder water komen te staan. Ieder werd gevraagd met zijn werkgever te overleggen in hoeverre hij gemist kon worden, want "een groot aantal personen is nodig". Het loon zou ongeveer f 0,50 per uur zijn. Het "groot aantal personen" was aanvankelijk nogal klein. Op een groepsfoto, gemaakt op een van de eerste dagen, komen 31 mannen voor. Het was dan ook duidelijk, dat het vorderen van arbeidskrachten niet uit kon blijven. Op 14 april zijn dat er 119 geweest; een dag later nog eens 48 extra. Of het werk ook binnen 14 dagen gereed is gekomen, is niet duidelijk, want de inundaties vonden heel geleidelijk plaats. Volgens een rapport van de Militaire Inlichtingendienst van 13 april 1945 waren op dat moment de westelijk van de lijn Breukelen-Baambrugge gelegen polders al ondergelopen en werden De Ronde Venen en Donkereind onder water gezet. Voor de Demmerikse en de Vinkeveense polder waren inundaties in voorbereiding; voor de gehele polder Groot-Mijdrecht werden inundaties verwacht. Die verwachting is uitgekomen. En de Plassen werden voor zeilers gesloten.

Niettemin overwoog het geallieerd opperbevel een aanval op West-Nederland. Maar toen generaal Montgomery vernam dat de Duitsers in dat geval het gehele westen onder water zouden zetten door dijken en sluizen op de blazen, zag hij van dat voornemen af. De geallieerden trokken in plaats daarvan langs wat thans de Randstad heet naar het noorden en het oosten. Bij gunstig weer was in Vinkeveen soms wel het gerommel van het geschut te horen.

Toch zou Vinkeveen gedurende ongeveer een week nog zo'n 50.000 Duitse militairen binnen zijn (uiterste) grens hebben - maar toen was de oorlog al afgelopen. In de Vesting Holland zaten bij de capitulatie op 5 mei 1945 nog ruim 150.000 Duitse militairen. Ze behoorden tot het 25e Duitse leger onder bevel van generaal von Blaskowitz. De soldaten en officieren waren op dat moment krijgsgevangenen. Via Den Helder, IJmuiden, Hoek van Holland of Rotterdam zouden zij per schip worden afgevoerd naar de omgeving van Eindhoven, om later gedemobiliseerd te worden.

In de omgeving van Amersfoort was een grote Duitse troepenmacht gelegerd die naar Den Helder moest worden afgevoerd, en wel te voet. Op weg daarheen verlieten ze bij Baambrugge de Amsterdamse Straatweg en liepen over de Baambrugse Zuwe tot aan de zanddijk waarover nu de A2 loopt. Het gedeelte van

die dijk vanaf café "De Viersprong" tot het einde van de Vinkenkaade, in de volksmond Geitenkaat genoemd, werd aangewezen als nachtverblijf. Zo omstreeks half mei kwamen dagelijks 10.000 militairen aan, die de volgende morgen om vier uur weer begonnen te vertrekken; Om zeven uur was iedereen weg. Zodra de laatsten vertrokken waren, renden de Kadebewoners de dijk op om te kijken of er iets van hun gading was achtergelaten. Dat was vaak het geval. Eindelijk kon men iets van de Duitsers terug pakken, na jaren van inleveren, vorderen en in beslag nemen.

De krijgsgevangenen overnachtten in de open lucht en als het regende groeven ze, net als aan het front, gaten in de dijk om beschutting te zoeken. Hierbij gebruikten ze alles wat voorhanden was. Met weinig oog voor eigendomsverhoudingen. Hoewel de Vinkeveeners daar de afgelopen vijf jaren al aardig aan gewend waren geraakt, vonden ze dat er nu wel eens paal en perk aan gesteld moest worden. De Canadese commandant gaf een Duitse zijspanrijder opdracht met de zoon van café-eigenaar A. Turkenburg naar de Duitse Ortscommandant Hans Schreuder in Abcoude te gaan en daar beklag te doen. Turkenburg vond een willig oor en kreeg een pakje Duitse Reichsmarken als schadevergoeding, want de guldens waren op. Haar act Reichsmarken was natuurlijk niets meer aan te vangen!

De officieren sliepen voor en achter in het café op stro. In het pand was naast een telefooncentrale, ook een verbandpost ingericht om blaren te prikken. Over de krijgsgevangenen was per 25 man een Duitse wacht aangesteld die ook een geweer droeg, naar uitsluitend binnen het kamp dienst deed. De buitenbewaking berustte uiteraard bij de Canadezen, hiermede was een onderdeel van de Ie Canadese Infanterie Divisie belast.

Als laatste overnachtte op 2 juni op de zanddijk een groep van ^ 800 SS'ers van de 34e SS-Grenadiers-Division Landstorm Nederland (Nederlanders met Duits kader dus), van wie sommigen nog net verband om hoofd en armen. Ze kwamen uit De Harskamp waar ze eerst gezuiverd waren, d.w.z. dat was nagegaan of zich onder hen ook mogelijke oorlogsmisdadigers bevonden. Hun bewaking was veel strenger dan die van de Wehrmachtsoldaten. Op gevechtswagens stonden bijvoorbeeld permanent bezette mitrailleursposten.

Ook de BS (Binnenlandse Strijdkrachten) was bij de bewaking ingeschakeld, maar niet iedere verzetsstrijder was voldoende vertrouwd met het wapen dat hij droeg. Zo kon het gebeuren dat de veiligheidspal van de stengun van de BS'ers ongemerkt was omgezet en de vinger spelenderwijs bij de trekker was geraakt. Daardoor spoot een straal kogels langs het oor van de bewaker; hij kwam met de schrik vrij.

De poriën in de lucht

Net als met de oorlog te land heeft Vinkeveen ook met de luchtoorlog maar zijdelings te maken gehad. Gebombardeerd is het dorp niet, want het had geen militaire doelen, en van vergissingen zoals in Nijmegen en Den Haag is gelukkig geen sprake geweest. Wél was 's nachts, en in de loop van 1944 ook overdag, vaak het eentonige gebrom te horen van grote formaties Engelse en Amerikaanse vliegtuigen die op weg waren naar Duitsland om de steden en fabrieken te bombarderen en zodoende Duitsland tot overgave te dwingen. Deze formaties hadden min of meer vrij spel, want de eens zo machtige Luftwaffe had nauwelijks nog iets in te brengen. Alleen luchtafweergeschut en een enkele jager konden nog ter verdediging worden ingezet.

Dat was in het begin van de oorlog wel anders geweest. Nadat Duitsland de Westfeldzug succesvol had afgesloten, was al snel duidelijk, dat een invasie van Engeland als volgende punt op Hitlers programma stond. Hiertoe werden ook volop voorbereidingen getroffen. In Rotterdam lagen grote rijnen met proviand en uitrusting gereed voor de operatie "Seelowe". Engeland wist hier natuurlijk van en richtte er zijn verdediging op in. Tevens zond het verkenningsvliegtuigen uit om van de voorbereidingen poolshoogte te nemen.

Op 27 Juni 1940 waren van de basis Bircham Newton zes Bristol Blenheims van het 235e Squadron van Coastal Command opgestegen voor zo'n verkenningsvlucht. In de omgeving van Schiphol werden de zes machines opgewacht door gealarmeerde Duitse jagers die de Blenheims aanvielen en er vier neerschoten. Volgens de lezing die J. van de Maas op 19 april 1988 hield voor de Historische Vereniging kwam één vliegtuig neer in Waverveen, één in Ouderkerk, één bij Oegstgeest en het vierde in de Noordzee, twee keerden naar Engeland terug.

Ooggetuigen herinneren zich echter nog goed dat die middag ook een vliegtuig neerstortte in de Vinkeveense Plassen, zo'n honderd meter achter waar nu de Plashoeve is gelegen. Dit vliegtuig zou nooit geborgen zijn omdat het te diep in het veen was gedrongen. Aangezien Van de Maas niet sprak over het 'Vinkeveense' vliegtuig heb ik de heer Zwanenburg geraadpleegd, een specialist op het gebied van de vliegtuigbergingen. Volgens hem is er die dag in de Vinkeveense Plassen wel degelijk een Blenheim neergestort; alleen is hem geen exactere aanduiding van de plaats bekend. Van de bemanning verloren vlieger J.R. Cronan en sergeant-telegrafist P.L. Lloyd het leven. Sergeant A.O. Lancaster werd door verraad gevangen genomen. Een van de omgekomen Britten was door het niet opengaan van zijn parachute dood neergevallen op het land ongeveer tegenover H. van der Neut aan het Waverveense Pad. Lancaster overleefde de oorlog en keerde later naar Engeland terug. En het is nu juist deze bemanning waarvan Van de Haas zegt dat ze in Waverveen is neergestort. Vooralsnog is niet uitgemaakt wie gelijk heeft. Wel staat vast dat beide omgekomen Britten zijn begraven op het kerkhof van Waverveen en dat hun stoffelijke resten in 1952 zijn overgebracht naar de Canadese militaire begraafplaats in Bergen op Zoom.

Een jaar later, in de nacht van 12 op 13 mei 1941, stortte een Duitse Ju 88 van de 5e Staffel van Kampfgeschwader 77 in de Plassen neer. Dit vliegtuig was op de terugweg naar zijn thuisbasis Schiphol, na een aanvalsvlucht op Engeland, en kwam door motorstoring in moeilijkheden. Volgens ooggetuigen moet het ongeveer twee kilometer ten oosten van het dorp zijn neergekomen, ter hoogte van de katholieke kerk en naast het land van Spruit. Alleen het staartstuk stak nog boven water uit. Volgens het opgemaakte proces-verbaal bestond de bemanning uit de officier L. Drinkler (vlieger) en de onderofficieren H. Winkes (telegrafist), W. Gentzel (waarnemer) en Hellingen (boordschutter). Alleen deze laatste zag kans uit het toestel te kruipen en werd door de te hulp gesnelde Vinkeveners Stam, Burggraaf en Boele per roeiboot naar dokter Bijleveld gebracht. Deze constateerde geen verwondingen. Volgens de verklaring van Keilinger was de rechter motor van de Ju 88 defect geraakt, had het toestel daardoor hoogte verloren en had de vlieger een noodlanding willen maken. Mellinger had zich weten te redden, maar doordat hij teveel water had binnengekregen was hij niet in staat geweest iets voor de anderen te doen.

Nadat de Duitse autoriteiten in Utrecht en Den Haag van het neerstorten op de hoogte waren gesteld, werd de politiebewaking 's morgens om zeven uur vervangen door Duitse militairen. Volgens Zwanenburg, die Duitse rapporten ter inzage heeft gehad, zou de boordschutter zich met zijn parachute hebben gered, dat klinkt veel eervoller dan "uit het toestel kruipen", en waarschijnlijk heeft Mellinger dit dan ook verklaard tegenover zijn meerderen; er waren immers toch geen getuigen (meer).

De Duitse schildwachten bij de neergestorte Ju 88 werden steeds per motorboot naar het wrak gebracht (en weer opgehaald) door politieagent Koeman en gemeente-arbeider Gert van Zwieten. 's Nachts was die schildwacht steeds dezelfde, een nog erg jonge knaap. Hij stond in z'n eentje op wacht van middernacht tot zes uur 's ochtends. In afwachting van zijn overtocht vertelde hij de familie Van Zwieten, waar hij wachtte op de motorboot, over zijn eigen familie. Hij liet er foto's van zien en vertelde ook dat hij een parachutistenopleiding had gehad. Hij beklagde er zich over dat juist hij ledere nacht op wacht moest staan. Op een nacht was hij plotseling verdwenen; verdronken, naar later zou blijken. Na dit incident werden de wachtposten niet alleen verdubbeld, maar ook om de twee uur afgelost. Het heeft trouwens enige

maanden geduurd voor het wrak van de Ju 88 was geborgen.

Volgens de schrijfster van "Er woedde een oorlog rond het Vinkeveense Maria-Oord" was op een dag een van de Duitse schildwachten bij het toestel verdwenen. De Duitsers dachten onmiddellijk aan een verzetsdaad en namen zeven Vinkeveners in gijzeling om de vrijlating van de soldaat af te dwingen. Toen «en aantal dagen later (op de eerste dag van het visselzoen) een visser echter het lijk van de schildwacht vond, nam men aan dat hij in het water was gevallen en verdronken; de gegijzelde Vinkeveners werden weer vrijgelaten. Uit navraag bij tijdgenoten blijkt echter dat zij zich niets van een gijzeling weten te herinneren. Bovendien spreekt de schrijfster van een Engels in plaats van een Duits toestel en vermeldt ze bovendien geen datum. Wèl is vastgesteld dat op zaterdag 24 mei 1941 de 19-jarige Duitse soldaat Max Selck in Vinkeveen om het leven is gekomen ten gevolge van een ongeval. Hij behoorde tot de Flieger Horstkompanie van de Kommandatur Flugplatz Hilversum. Mogelijk is hij de verdronken soldaat geweest. Verder gaat nog het gerucht dat de schildwacht door een vooraanstand lid van de verzetsbeweging in het water is geduwd en vervolgens verdronken. Dus toch een verzetsdaad? Slechts bij een persoon heb ik van dit voorval een bevestiging kunnen krijgen, maar deze wist het dan ook "heel zeker".

Op 30 maart 1943, om kwart over vier in de ochtend, stortte een Avro Lancaster van het 57e escadrille van de RAF neer op het land van de weduwe Treur In Waverveen. Het toestel sloeg een enorm gat in de bodem en de bemanning was onherkenbaar verminkt. De stoffelijke resten werden in twee kisten verzameld en eveneens in Waverveen begraven. In 1952 zijn ook zij overgebracht naar Bergen op Zoom.

De heer Van der Maas veronderstelde in zijn lezing van 19 april 1988 dat dit vliegtuig, gezien het tijdstip van vertrek (22.50 uur) en het neerkomen (3.45 uur) al op de vlucht naar het aanvalsdoel Berlijn verongelukt moet zijn; ook al omdat het geslagen gat zo groot was dat het zijn bommenlast nog bij zich moet hebben gehad. Aan deze veronderstelling kan worden getwijfeld, Tussen het tijdstip van vertrek en dat van het verongelukken liggen ongeveer vijf uur. Indien het toestel nog naar Berlijn had moeten vliegen, wanneer zou het daar dan zijn aangekomen? En wanneer had het weer op zijn thuisbasis terug kunnen zijn? Hem hiernaar gevraagd antwoordde Van der Maas dat het vliegtuig waarschijnlijk boven Duitsland aangeschoten is of motorstoring heeft gekregen en de piloot toen besloten heeft om terug te keren.

Ofschoon Vinkeveen hemelsbreed niet ver van Schiphol is verwijderd, zijn er binnen de grenzen toch maar weinig vliegtuigen neergekomen. Uiteraard had ook Vinkeveen een Luchtbeschermingsdienst. Leden ervan werden bij toerbeurt door de gemeente opgeroepen om door het dorp te patrouilleren en de verduistering te controleren. Op het gemeentehuis zat in het torentje bovendien een wachtpost, die tot taak had het neerstorten van vliegtuigen te melden en van branden die konden ontstaan tengevolge van beschietingen. Door- gaans zat de man echter beneden bij de dienstdoende ambtenaar en rende hij pas naar boven als hij vliegtuigen hoorde.